Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 200 (17323) | 1986 оной августын 30, суббото | Сэн 3 мүн.

Ургаса хуряалгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ, тараан ажалай продукци гүрэндэ худалдаха түсэб дүүргэхэ талаар үүсхэлшэдэй жэшээгээр хүдэлэел!

ТАРЯА ХУРЯАЛГА 86

АЛТАН УРАСХАЛАЙ ЭРШЭ

Эндэ ургаса хуряалга үдэрһөө үдэртэ эршэдэнэ. Түрүү комбайнернууд Ш. Рабданов, В. Лумбунов, Б. Байнганов гэгшэд үдэрэй 400-420 центнер таряа сохино. Колхоз гүрэндэ түрүүшын 3,5 мянган центнер таряа тушааба.

Үнгэрһэн июль һарада, мүн август соошье эндэ хура бороо ороогүй, халуун үдэрнүүд байжа, тарьяанай ургасын эдеэшэлгые эрид түргэдхөө. Һаяхан лэ ногоорон байһан тарьяалангууд мүнөө хуу шарлажа, сэсэгэй намарай шэнжэтэйгээр алтаран харагдадаг болобо.

Тиимэһээ XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой тракторно-тараан ажалай 1-дэхи бригадын механизаторнууд бүри августын эхеэр шэниисынгээ зарим ургаса амяарлан хадажа эхилээ юм. Һүүлэй мэдээгээр эндэ 800 гаран гектарай ургаса сабшагдаа, тэрээн сооһоо 500 гаран гектарта баалнууд суглуулагдажа сохигдоо.

— Урдандаа гол түлэб августын 20-һоол хойшо таряагаа хадажа эхэлдэг һэмди. Мүнөө жэлдэ сагай уларил бүхы түсэб графигыемнай буруу һургэбэ. Зарим полинуудай шэниисын ургаса хүсэд эдеэшээд, ороонииинь яг хаташоод байна. Тэрэниие комбайнаар сэхэ хуряаха баатай болонобди. Тиихэдэ нүгөө зарим газарай ургаса үшөө ногоон зандаа байһаар. Юрэдөө, таряагаа гээлтэдэ оруулангүй абахын тула ехэл шадамараар хүдэлхэ хэрэгтэй болоно,— гэжэ эндэхи бригадын бригадир, республикын габьяата механизатор П. Л. Гылыков хөөрэнэ.

— Энэ жэлдэ таряанайтнай ургаса ямар гээшэб? — гэжэ асуухада, тэрэ иигэжэ хэлэнэ:

— Нёдондонойхидоо яашье хүрэхэгүй. Таряанай түлэг хоолослохо, эдеэшэхэ үедэ, июль соо гандаа ха юм. Тиигэбэшье гектарай 14,5—15 центнер ороо̄һо абаха, бүхыдэнь 30—32 мянган центнер таряа сохихол һанаатайбди. Мүнөө хамта дээрээ 430 гектарай ургаса хуряагдажа, 12 мянга үлүүтэй центнер орооһон тоог дээрэ ороо. Энээнһээ һураггүи һаин ургасатай полинуудай тараан үшөө хуряагдаагүй байна.

Ажахын түб Ноёхон тосхонһоо тээ хойшоо нэмжыһэн шэниисын таряалан дээрэ хуу шэнээргэ «Енисей», «Сибиряк» түхэлэй 7 комбайн хүдэлжэ, оршон тойрон хуа тооһо татуулан ябаа һэн. Тэдэнэй сохиһон орооһые автомашинанууд зөөжэ, арай-шамай үрдинэ хэбэртэй, һахы-һалай гүйлгэлдэнэ. Тэдэнэй саанахи полидо 4 комбайн таряа амяарлан хадажа, тогтон торонгүй ябана.

Эгээл энэ үедэ тоог дээрэ таряа сэбэрлэхэ, автомашинануудта ашажа, гүрэндэ тушааха̄р ябуулха хүдэлмэри баһал түлэг дундаа байба.

Эдэ бүгэдые харахада, ёһотойл алтан таряанай урасхал, ургаса хуряалгын халуун ажал гэһэн үгэнүүд һанаанда ороодхино.

— Ургаса хуряалгын эхилхэдэ манайш хүбүүд хүдэлжэл мэдэдэг гээшэ. Баал суглуулжа сохилгодо комбайнер бүхэн хажуудаа туһалагшатай ябахадаа, сүүдхын 16—17 час соо агрегадаа байлгангүй хүдэлжэ, тус бүридөө 400—450 цетнер хүрэтэр таряа сохино. Жэшээнь, түрүү комбанернууд Дармажап Буянтуев, Шагдаржап Рабданов, Анатолий Балданов гэгшэд тус тустаа 1100—1300 центнер таряа сохёод, мүрысөөндэ түрүүлжэ ябанхай. Эдэнэр таряа хуряалгын үедэ хүн бүхэнэй 8 мянган центнерһээ бага бэшэ ороо̄һо бункерһаа гаргаха гэһэн зорилго урдаа табяа. Таряа хадалгын эхилһэн түрүүшын үдэрһөө комбайнернууд Иван Дамбаев, Юрий Гонсерунов, Лхамажап Бадматаров, Андрей Кашин гэгшэд баһал үндэр бүтээсэ түйлана. Хура бороогой орожо һаатуулаагүй һаань, бидэ таряанайнгаа ургасые хүдэлмэриин 16—17 үдэр соо хуу хуряажа абаха аргатайбди,— гэжэ Петр Лубсан-Доржиевич Гылыков хөөрэнэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ ажахын Түхэмэй, Залаанай тракторно-тараан ажалай бригаданууд шэнэ ургасаа түлэг хадажа, хуряажа байнхай. Колхоз соогоо Түхэмэй бригада (бригадирынь агроном Н. Б. Доржиев) эгээл ехэ, гектарай дунда зэргээр 20 центнерһээ бага бэшэ ургаса абаха аргатай.

Байгша ондо XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой таряашад 86 мянган центнерһээ бага бэшэ таряа хуряажа, тэрэнэйнгээ 20 мянган центнерые гүрэндэ худалдаха гэхэ гү, алтан жэлэй дүрбэн түсэб дүүргэхэбди гэжэ социалис уялга соогоо бэшээ. Һүүлэй үдэрнүүдтэ ажахын тоог дээрэһээ түрүүшын 3 мянга гаран центнер таряа бэлэдхэлэй пунктда тушаагдаа.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Бригадир П. Л. Гылыков (дундахинь) түрүү комбайнернууд А. [illegible] Балданов, Ш. Г. Рабданов гэгшэдтэй хөөрэлдэжэ байна. 2. Автомашинын жолоошод (зүүн гарһаа) аха дүүнэр Гавриил Александр, Анатолий Чебуннууд, Л. Корякин, А. Матвеев гэгшэд гүрэндэ тушаагдаха таряа абаашахын урда.

М. НАМЖИЛОВ.
Авторай фото.
Сэлэнгын район.

АЖАЛЫНЬ БҮТЭЭСЭТЭЙ

Ургаса хуряалгаа түргэн болзорто, һайн шанартайгаар үнгэргэхын тула хуряалгын транспортна звено түрүүшынхеэ байгуулһан Кабанскын шубуунай фабрикын Кабанскын отделенидэ таряашадай хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Энэ звеное үнинэй комбайнер, коммунист Иван Иванович Солодовников хүтэлбэрилнэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ Иван Солодовников, Валентин Батышевтай хамта шэниисэ сабшажа, баал болгон унагаана. Тиихэдэ звеногой бусад комбайнернууд Виктор Рыков, Александр Селиванов болон нэгэтэ бэшэ районой чемпион болоһон Валерий Идрисов гэгшэд хатаһан баалнуудые суглуулжа сохино. Тус звенодо жолоошон Николай Федорович Суворов автомашинаар поли дээрэһээ ороо̄һо зөөнэ.

Мүнөө отделениин таряалангай хахадынь сабшагдаад, хатаһан баалнуудые суглуулжа сохихо хүдэлмэри улам эршэмтэйгээр ябуулагдана.

М. БАТОИН.
Кабанскын район.

ШЭНЭ УРГАСЫН ДЭЭЖЭ

Эдэ үдэрнүүдтэ Хориин районой ажахынуудта таряа хуряалгын харюусалгатай хүдэлмэри улам үргэдэнэ. Мүнөө үедэ совхозуудай таряалан дээрэ хуряалгын табин гаран экипаж һаадгүй ажаллана. Һүүлэй мэдээгээр, район соо 4500 гаран гектарай ороо̄һото ургамалнууд, тэрэ тоодо 2000 шахуу гектар хара тараан, 2400 гектар шэниисэ сабшагдажа, баал болгогдон унагаагдаа.

Ороо̄һо таряа горитойхоноор ургуулдаг Үдын совхозой механизаторнууд 1700 гаран гектарай ургаса сабшанхай. Эдэ үдэрнүүдтэ Хүрбын, Хүлэй совхозуудай таряанай тоог дээрэ ургасын дээжэ — шаргал ороо̄һон поли дээрэһээ таһалгаряагүй асарагдана. Тобшолбол, эндэ таряа хуряалгын хүдэлмэри хурдандаа оронхой.

М. ДАГБАЕВА,
манай штатнабэшэ корр.
Хориин район.

ТҮРҮҮШҮҮЛ ТОДОРБО

Энэ жэлдэ сагай уларилай таарамжагүй байбашье һаань, тогтууритай баян ургаса ургуулһан Хяагтын районой «Пограничный» совхозой таряашад ороо̄һото ургамалнуудаа түлэг дундаа хуряажа байна. Байгша ондо тус ажахын механизаторнууд 2110 гектарай шэниисэ, 1447 гектарай хара таряа хуряаха түсэбтэй. Мүнөө эндэ гушаад комбайн һаадгүй хүдэлгэгдэнэ. Совхозой таряашад абаһаар үрэһэнэй участогай таряа хуряажа үрдиһэн байна.

Ажахын механизаторнууд хабартаа 500 гектарта «Бурятская-34» сортын шэниисэ эршэмтэй технологёор таря[illegible] юм. Мүнөө энэ полиин гектар бүриһөө 12 центнер ургаса абтахаар хараалагдана.

Ургаса хуряагшадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ үнинэй механизаторнууд Марсель А[illegible]каров, Станислав Морозо[illegible] гэгшэд эрхимлэнэ.

Т. БАДМАЕВА.
манай штатнабэшэ корр.
Хяагтын район.

ЯДЕРНА ТЭҺЭЛЭЛГЭНҮҮДЫЕ БОЛЮУЛХА!

УЛАД ЗОНОЙ АША ТУҺЫН ТҮЛӨӨ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой совет телевиденеэр хэһэн Мэдүүлгые олониитэдэ тайлбарилан ойлгуулха, хөөрэлдөөн болон зүбшэн хэлсэлгые эмхидхэхэ хүдэлмэри Хориин районой ажалша коллектив бүхэндэ, хүн зоной ажаһуудаг газарнуудта үргэнөөр ябуулагдажа байна. Тэрэшэлэн томо коллективүүдтэ ажалшадай үргэн хабаадалгатай митингнүүд үнгэргэгдэнэ.

Иимэ хэмжээ ябуулга Анаагай совхозой отделенинүүдтэ, малай тэжээл бэлэдхэгшэдэй звено болон бригаданuудта үнгэргэгдэнэ. Байсын Үбэрэй сабшалан дээрэ дайнай ба ажалай ветеран Федор Павлович Плешковой даадаг үбһэшэдэй звено хүдэлдэг. Нүхэр Плешков хадаа өөрөө Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда эдэбхитэй хабаадалсаһан, фронт дээрэ шэн габьяата баатаршалга гаргаһанайнгаа түлөө Эсэгэ ороноо хамгаалгын гурбан, Улаан Одоной орденуудаар, дайшалхы олон медальнуудаар шагнагдаһан үнинэй коммунист юм.

Энэ звенодо хорин хүн ажалладаг. Тэдэнэй дунда дайнай ветеранууд, дайшалхы орден болон медальнуудта хүртэһэн И. Ф. Хайдуков Г. С. Трунев хоёр залуушуулһаа дутуугүй хүдэлжэ ябадаг юм. Һүүлэй мэдээгээр эдэ үбһэшэд 4,2 мянга гаран центнер үбһэ һурилэнхэй байгаа һэн. Түсэбтэ даабаряа 120 процент болгонхой. Тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри үргэлжэлһөөр.

Совхозой парткомой секретарь Н. Д. Ламханов эндэхи звенодо ерэжэ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой совет телевиденеэр хэһэн Мэдүүлгэ тухай асуудалаар хөөрэлдөө үнгэргэбэ. Ядерна тэһэлэлгэнүүдые хэхэгүй гэһэн нэгэ талаһаа соносхоһон болзорой ерэхэ январиин нэгэн болотор СССР-эй һунааһан ушар хадаа ядерна буу зэбсэгүүдые үйлэдбэрилэн гаргаха, тэрэниие хэрэглэхэ гэһэн американ дээрмэшэдэй һэдэлгэдэ эрид сохилто болоно. Ажана тэниглэн, зол жаргалтай ажаһуухые хүсэнэбди, үри бэенэрнай дайнай хёмороо хэтэдээ бү хараг лэ гэжэ бултадаа нэгэн һаналтайгаар мэдүүлээ.

Иимэ хөөрэлдөөнүүд Ониноборск тосхон шадар силос даража байгшадай бригадада, Буламай полевой станда болоһон байна. Ажалша хүн бүхэн нүхэр М. С. Горбачевой хэһэн Мэдүүлгые үнэн зүрхэнһөө һайшаажа байһанаа, эб найрамдалай, энхэ амгалан байдалай түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллаха эрмэлзэлтэй байһанаа мэдүүлнэ.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

ГОРНЯГУУДАЙ ЭРМЭЛЗЭЛ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой совет телевиденеэр хэһэн Мэдүүлгые Захааминай районой ажалшад гүн сэдьхэлһээ һайшаажа байһанаа элирхэйлнэ. СССР-эй үүсхэлые дэмжэлгэдэ зорюулагдаһан олон хүнүүдэй хабаадалгатай митинг Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай Юнхэрэй уурхайн коллективтэ болобо.

— Би Владивосток город шадархи «Саад-город» гэжэ санаторидо амараад ерээб. Тэндэ байха үедэмни КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев энэ хизаарта ерээ һэн. Тиихэдээ тэндэ амаржа байгшадтай уулзаһан байна. Бишье тэрэ уулзалгада хабаадалсаха зол хубитай байгааб.

Мүнөө М. С. Горбачевой совет телевиденеэр хэһэн Мэдүүлгые шагнаба гээшэбди. Манай комбинадай горнягууд тэрэ Мэдүүлгые һайшаажа, дэмжэжэ байна. Манай хүсөөр абтаһан газарай энэ баялиг хадаа һүреөтэ буу зэбсэг үйлэдбэрилэн гаргалгада бэшэ, харин энхэ амгалан байдалай аша туһада, техникын хүгжэлтэдэ зорюулагдадаг гээшэ.

Би өөрөө дайнай жэлнүүдтэ үхибүүн ябааб. Гэбэшье арадай ажахые һэргээн бодхоолгын хүшэр хүндэ түрүүшын жэлнүүдһээ эхилэн, энэ комбинадта хүдэлжэ байнаб. Горнягай орёо мэргэжэл шудалааб. Бидэ өөрынгөө ажалые дайн сэрэггүй, эб найрамдалта байдалда зорюулдагбди, зорюулжал ябахабди. Ядерна тэһэлэлгэнүүдые хэхэгүй гэһэн нэгэ талаһаа соносхоһон болзороо 1987 оной январиин 1 болотор һунааха тухай СССР-эй дурадхал хадаа бүмбэрсэг дэлхэйн ерээдүйн сагай хуби заяанай һүлдэ тэмдэг болоно. Хэтын хэтэдэ дайн байлдаан бү үзэгдэг лэ, ядерна буу зэбсэгүүдые үгы хэхые дурадханаб, — гэжэ Юнхэрэй уурхайн газар үрэмдэгшэдэй, тэһэлэлгэ хэгшэдэй бригадын бригадир, Ажалай Алдар Солын II ба III шатын орденуудта хүртэгшэ, СССР-эй хүндэтэ горняк Александр Аюшеевич Шагдуров үгэ хэлэхэдээ элирхэйлбэ.

Уурхайн партийна эхин органиизациин секретарь В. Жулябин, электрослесарь, урлан нарижуулагша А. К. Д[illegible]денков, уурхайн начальни[illegible] В. Г. Еранский болон буса[illegible] митинг дээрэ үгэ хэлээ.

Хүдэлмэриһөө сүлөө сагт[illegible] хоёр үдэрэй туршада уурха[illegible] хүдэлмэрилэгшэ бүхэн соц[illegible]ально-соёлой объектнүүдэй б[illegible]рилга болон заһабарилга дэ[illegible]рэ ямаршье түлөөһэгүйгөө[illegible] ажаллаха эрмэлзэлтэй байһ[illegible]наа элирхэйлһэн шиидхэбэ[illegible] митингдэ хабаадагшад абаб[illegible]. Гадна сентябриин 15 бол[illegible]тор үбэлэй сагые угтуулһ[illegible] бэлэдхэл сүм дүүргэхээр уя[illegible]га абаба.

Ш. БАКШЕЕВ,
манай корр.

АМГАЛАН БАЙДАЛ БЭХИЖҮҮЛХЭБДИ

Амгалан тайбанаар ажаллаха, хүнүүдтэ баяр жаргал асарха, ерээдүй тээшээ бата найдамтайгаар хараха гэһэн һанал бодолтойгоор Москвагай «Заря» гэжэ нэгэдэлэй гол предприятиин — «Парижская Коммуна» гэжэ гуталай фабрикын хүдэлмэришэд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой совет телевиденеэр хэһэн Мэдүүлгэ соохи совет эб найрамдалта шэнэ үүсхэлдэ зорюулагдаһан митингдэ сугларба.

— Уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэһээ, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахаһаа шухала зорилго мүнөө хүн түрэлтэнэй урда байхагүй — гэжэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеран Е. Васильчиков хэлэбэ. — Имагтал социализм эб найрамдалай хэрэгые эгээл бата найдамтайгаар, эсэшэ сусашагүйгөөр хамгаална. Советскэ Союз холын хараа бодолтой, тэсэбэритэй, эб найрамдал хүсэдэг байһанаа үшөө дахин харуулба.

Ажалай ветеран, токарь В. Сазонов, 6-дахи цехэй комсомолой организациин секретариин орлогшо, хүдэлмэришэн Е. Перова, «Заря» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй генеральна директорэй орлогшо Л. Белкина гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, Советскэ Союзай эб найрамдалта шэнэ үүсхэлые дэмжэхыень бүхы дэлхэйн оронуудай ниислэл хотонуудай хүн зондо хандаба. Гадна тэдэнэр даабариһаа гадуур айхабтар ехэ хэмжээнэй продукци гаргаха, түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабариие амжалтатайгаар дүүргэхэ уялгануудые абаһан байна.

* * *

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой Мэдүүлгэ дотор найруулагдаһан шэнэ эб найрамдалта дурадхалнуудта зорюулагдаһ[illegible] митинг Владивостоктохи «Да[illegible] заводой» корпусой-догой ц[illegible]тэ болобо.

— Суднануудые заһабари[illegible] талаар Алас-Дурна зүгт[illegible] манай эгээл ехэ предпри[illegible]тиин коллектив, бүхы сов[illegible] арадтал адли, оронойнго[illegible] экономическа хүсые шэн габьяата ажалаараа бэхижүүлхын тула бүхы юумэ хэхэ юм,— гэжэ цехэй парторганизациин секретарь В. Бзенко хэлэбэ.— Судна заһабарилагшадта даалгагдаһан орёо ехэ, харюусалгатай зорилгонууд голодоһогүйгөөр хүдэлхые хараална. Эрье дээрэ гаргагдаһан багахан дутагдалнууд моряагудай хүдэлмэриие хойшо татаха байна.

(ТАСС).

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ һуралсал

АЖАБАЙДАЛТАЙ НЯГТА ХОЛБООТОЙГООР

Партиин теоретическэ ухаан бодолой баялигые, тэрэнэй политическэ болон экономическа ажал ябуулгын эршэ дэлисые, XXVII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые районой коммунист бүхэндэ, ажалшан бүхэндэ ойлгуулха зорилго районой партийна организацинуудай урда табигдана.

Байгша жэлэй апрелиин 28, 29-дэ һуралсалай жэлэй түгэсхэлэй хэшээлнүүд үнгэргэгдөө. Олонхи партийна организацинуудта тус хэшээлнүүд теоретическэ, методическа үндэр хэмжээндэ үнгэрөө гэжэ тэмдэглэлтэй.

Оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй филиалай, Гусиноозерско ГРЭС-эй, ГРЭС-эй барилгын управлениин, «Гусиноозерская» шахтын, Сэлэнгын, Шаргалайн совхозуудай, XX партсъездын нэрэмжэтэ, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудай партийна организацинуудта полит-хэшээлнүүд һонирхолтойгоор, сэмэнтэйгээр үнгэрдэг юм. Тус партиорганизацинуудта коммунистнуудай марксистско-ленинскэ һуралсалай асуудалнууд партийна суглаануудта, партбюрогой засадангуудта зүбшэгдэһэн, мүн пропагандистнарай тоосоонууд, семинарнууд үнгэрһэн гэшэ. Пропагандистнарай дүршэл шадабарие дээшэлүүлхэ, эдэбхитэй түхэл янза ба онол аргануудые хэрэглэн, хэшээлнүүдые үнгэргэхэ асуудалнууд эдэ семинарнуудта зүбшэн хэлсэгдээ.

ГРЭС-эй барилгын управленидэ эмхидхэгдэһэн пропагандистнарай городской семинарта пропагандист З. М. Суслова нээмэл хэшээл үнгэргөө. Тус хэшээлдэ хабаадаһан пропагандистнар, партийна организацинуудай секретарьнууд тэрээндэ һайн сэгнэлтэ үгэһэн байна.

«Партийна һуралсалай аша үрые дээшэлүүлгэдэ һуралсалай эдэбхитэй онол аргануудай болон түхэл янзануудай үүргэ нүлөөн» гэжэ темээр Сэлэнгын совхоздо семинар үнгэргэгдөө. Энэ семинарта хабаадагшадай анхаралда пропагандист Н. П. Табинаевагай бэлдэһэн нээмэл хэшээл дурадхагдаа. Дүй дүршэлтэй пропагандист шагнагшадайнгаа эдэбхи үүсхэл бадаруулха, тэдэнэрэй үгэ буляалдаата хөөрэлдөөе шадамар бэрхээр хүтэлхэ, залан шэглүүлхэ мэргэжэл шадабариия харуулһан байна. Семинарта хабаадаһан пропагандистнар бултадаа хэшээлэй үедэ техническэ арга хэрэгсэлнүүдэй, практическа даабаринуудай таатай зохидоор хэрэглэгдэһые тэмдэглэһэн юм.

«Гусиноозерская» шахтада научна коммунизмын һургуулиин пропагандист Ю. И. Радин семинарска хэшээлнүүдые шадамар бэрхээр үнгэргэдэг юм. Үнгэрэгшэ һуралсалай жэлэй түгэсхэлэй хэшээлдэ тэрэнэй шагнагшад рефератнуудые бэлдээ һэн. Шахтын ахалагша бухгалтер В. П. Кокорина, мүн Гүрэнэй техническэ хиналтын ахалагша инспектор Ф. Е. Серебряковой рефератнуудые тэмдэглэлтэй. КПСС-эй ЦК-гай Политическэ элидхэлэй материалнуудые эдэ шагнагшад предприятиингаа тодорхой ажал хэрэгүүдтэй, коллектив доторой үзэл бодолой-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин түхэл маяг, онол аргануудтай холбон, гүнзэгы тодорхойгоор харуулһан байна. Тус рефератнууд «Гусиноозерская» шахтын коллективэй хамтын партийна суглаанда зүбшэгдэхөөр дурадхагдаа.

Сэлэнгын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой үзэл сурталай хүдэлмэриин эдэбхитэд (пропагандистнар М. Д. Аюшеев, Е. Д. Лубсанова, С. Г. Санжиева), съездын материалнуудые шагнагшадтайгаа ханамжатайгаар зүбшэн хэлсэһэн байна. Үнгэргэһэн хэшээл бүхэниинь үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ арга нөөсэнүүдые бэдэрэлгэдэ, гүрэнэй түсэбтэ даабаринуудые ба социалис уялгануудые дүүргэлгэдэ горитойгоор нүлөөлөө һэн. Энэ ажахын коллектив XI табан жэлэй даабарие бүхыдэнь дүүргэһэн юм.

Ажахы дотор ажалай түрүүшүүл олошороо.

Пропагандист В. Д. Хабаргинай хэшээлнүүд оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй филиалай хүдэлмэрилэгшэдэй ажал хэрэгүүдтэ бага бэшээр нүлөөлнэ гэжэ һанагдана. Филиалай 75 хүдэлмэрилэгшэ үнгэрэгшэ табан жэлэй түсэбтэ даабарие болзорһоо урид дүүргэһэн алдартай. 76 хүдэлмэрилэгшэдынь 1986 оной 5 һарын даабарие В. И. Ленинэй түрэһөөр 116 жэлэй ойдо дүүргэһэн байна. Мастер А. В. Хилаловагай хүтэлбэрилдэг бригадын коллективтэ «КПСС-эй XXVII съездын нэрэмжэтэ бригада» гэһэн үндэр нэрэ олгогдоо һэн.

Шагнагшадайнгаа ниитын-политическэ практикые пропагандистнар Н. П. Табинаева (Сэлэнгын совхоз), Ц. Д. Цырендоржиев (Юрооэгэй дунда һургуули), Е. Д. Лубсанова (XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз), А. Г. Боровский (Гусиноозерско ГРЭС) ашатайгаар хэрэглэнэ. Пропагандистска мэргэжэл шадабариия харан байса дээшэлүүлжэ, зохёохы ёһоор ажалладаг В. В. Хартановае (Гусиноозерско ГРЭС), Н. М. Богатовые (ГРЭС-эй барилгын управлени), В. Б. Дашидондуковые (Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз), М. С. Аюровые (Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз) нэрлэхэ хэрэгтэй.

Марксистско-ленинскэ һуралсалые хүтэлбэрилхэ талаар XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой, Сэлэнгын совхозой партийна комитедүүд саг үргэлжын, тодорхой шэглэлтэй хүдэлмэри ябуулна. Жэшээнь, Сэлэнгын совхоздо һуралсалай материальна бааза байгуулагданхай. Полит-гэгээрэлэй кабинет пропагандистда хэрэгтэй техническэ арга хэрэгсэлнүүдээр дүүрэн хангагданхай. Иимэ кабинедүүд XX партсъездын нэрэмжэтэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта, Гусиноозерско ГРЭС-тэ, Холбоолжоной уурхайда эмхидхэгдэнхэй.

Экономическа һуралсалай талаар Соведүүд Гусиноозерско ГРЭС-тэ, ГРЭС-эй барилгын управленидэ, оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй филиалда, Урда зүгэй электросетьнүүдтэ, Галуута Нуур станциин узелдэ, Холбоолжоной уурхайда эдэбхитэй хүдэлмэри ябуулна. Жэшээнь, оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй филиалда 148 хүн экономическа һуралсал гарана. Энэнь филиалда хүдэлэгшэдэй 71 процент болоно гэшэ.

һуралсалай үнгэрэгшэ жэл соо коммунис ажалай һургуулиин шагнагшад нарижуулан һайжаруулгын 20 дурадхал оруулжа, тэдэниие үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар 2907 түхэриг алмагдаа. Мүн 23 шагнагшад алмалтын хубиин тоосоогоор хүдэлнэ. Энэ коллективэй 245 гэшүүд «Коммунис ажалай ударник» гэһэн үндэр нэрэ зэргэтэй юм.

Үнгэрэгшэ жэлдэ ГРЭС-эй барилгын управленидэ тодорхой экономикын 4 һургуули ба коммунис ажалай 12 һургуули хүдэлһэн байна. Тэдэнэй 499 шагнагшадай 87-ниинь коммунис ажалай ударнигууд, 283-ниинь ажалдаа коммунис ёһоор хандалгын түлөө хүдэлөөндэ хабаадагшад юм. Пропагандистнар Г. И. Брянская, В. М. Каргин, В. И. Жиров, Л. Н. Видюльцева хэшээлнүүдэй үедэ шагнагшадайнгаа социалис уялгануудые экономическа талаһаань үндэһэлэн, зүбшэн хэлсэжэ, баталан абахадань нүлөөлһэн байна. Пропагандист В. Н. Гайдаренко «Материально-техническэ нөөсэнүүдэй алмалта» гэһэн темээр хэшээлдэ бэлдэхэдээ шагнагша, инженер Г. Ф. Матвиевскаяда барилга дээрэхи материалнуудай алмалта тухай асуудалые шүүмжэлэн үзэхэ даабари үгөө һэн. Жэлэй туршада 520 кубическа метр хүрэтэр бетон, цемент, хирпиисэ, пиломатериалнууд үлүүлэн гаргашалагдана гэжэ Г. Ф. Матвиевская тодорхойлоо. Энэ рефератынь зүбшэн хэлсэһэнэй һүүлээр тус материалнуудые алмаха талаар тодорхой дурадхалнууд баталагдаһан байна.

Барилгын управлениин 1-дэхи, 3-дахи, 4-дэхи участогуудта экономическа һуралсалай хэшээлнүүд бригадануудай коллективүүдтэ үнгэрдэг заншалтай. Энэнь хүдэлмэришэдэй экономическа эрдэм мэдэсые дээшэлүүлдэг, ажалай эмхидхэлгые нарижуулан һайжаруулгада горитойгоор нүлөөлдэг юм.

Жэшээнь, Г. Г. Гантимуровай бригада (1-дэхи участок) XI табан жэлэй даабарие 4 жэл 10 һарын туршада дүүргээ. 3-дахи, 4-дэхи участогуудай коллективүүд түсэбтэ даабаринуудаа 100,6 процент ба 109,6 процент дүүргээ һэн.

Партийна болон экономическа һуралсалай ашаа үрые дээшэлүүлхэ талаар партийна организацинуудай хүдэлмэридэ туйлагдаһан зарим тэды амжалтануудай хажуугаар олон дутуу дунданууд ушарна гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Зарим пропагандистнар хэшээл үнгэргэхэ методическа дүршэл шадабаригүй байдаг, шагнагшадынь шудалһан темэнүүдээр конспект бэшэдэггүй, хэшээлнүүдээ гээдэг, ёһын тэдыдэ хандадаг. Иимэ ушар «Бестужевский» совхозой, «Эрдэм» колхозой партийна организацинуудта үзэгдөө. Ажахынуудта коммунис ажалай һургуулинуудай хүдэлмэриие эмхидхэлгэдэ хайша хэрэгээр, ёһын тэдыдэ хандадаг, зарим партийна комитедүүдэй зүгһөө коммунистнуудай һуралсалые хинаха, хүтэлбэрилхэ талаар ямаршье ажал ябуулагдадаггүй. Мүн предприятинууд дээрэшье партийна болон экономическа һуралсалай материальна бааза хангалтагүй. Районоймнай предприятинуудта, нэрлэбэл, Холбоолжоной уурхайда, Сэлэн-Дүүмын заһабарилгын-механическа заводто, оёдолой «Туяана» нэгэдэлдэ, мүн бусадшье предприятинуудта полит-гэгээрэлэй болон экономическа һуралсалай кабинедүүд үгы юм.

Тиимэһээ һуралсалай ерэхэ жэлдэ эдэ бүхы асуудалнууд шиидхэгдэхэ ёһотой. Районой ажахынууд болон предприятинуудай партийна организацинуудай урда марксистско-ленинскэ һуралсалые хүтэлбэрилхэ, хинаха хүдэлмэриие эрид һайжаруулха гэһэн эрилтэ табигданхай. Пропагандист бүхэн хэшээлнүүдээ теоретическэ болон методическа үндэр хэмжээндэ үнгэргэхын түлэ бүхы дүй дүршэлөө, мэргэжэл шадабаряа, хүсэлэл оролдолгоёо элсүүлхэ зорилготой. Шудалагдажа байгаа материалаа ажабайдалтай, шагнагшадай тодорхой ажал хэрэгүүдтэй, ажалша коллективүүдэй ажахы эрхилэлгын, политическэ зорилгонуудтай нягтаар холбохо эрилтэ хэшээл бүхэндэ бэелүүлэгдэхэ ёһотой. Шиидхэхэ асуудалнуудмнай хүнгэн бэшэ юм. Партиин XXVII съезд бидэниие хурдадхалгын зориг түгэлдэр хараа бодолоор зэбсэгжүүлээ. Съездын үүсхэһэн зохёохы ажалай, үндэр эрилтын оршон байдалые улам батадхажа, бидэнэй урда табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ уялгатайбди.

Н. ГАРМАЕВА,
КПСС-эй Гусиноозерско горкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагшын орлогшо.

XII табан жэл: хурдадхалгын замаар

ХАМЖАЖА, ХАРИЛСАЖА...

Анхан эндэмнай элдэб үнгын майханууд жэрылдэн татаатай һэн. Мүнөө 12,5 мянган хүнтэй, социально-соёл ажаһуудалай объектнүүдтэй ехэ һуурин болонхой. БАМ-ай барилгын эхинһээ эндэ хүдэлһэн хүнүүд ажалай бодото һургуули гаранхай. Энэ хугасаада модо отологшоор, модошо дарханаар, түмэр замай монтероор ажаллааб. Бригадые олон жэлдэ хүтэлбэрилөөб.

Барилга-хабсаралгын 670-дахи поездын залуушуулай талаар начальнигай орлогшоор томилогдоод байхадаа, энэ тушаалһаа нэн түрүүн арсаад туршаһан хүм. Үйлэдбэридэ эгээл дүтын харилсаатай байха, түсэб дүүргэлтэдэ сэхэ хабаадаха хүсэлтэй бэлэйб. Бригадаяа эрхихонь бэрхэтэй һэн. Теэд эмхидхэлэй хүдэлмэри оерэгүй ехэ удха шанартай байгаа. Комсомол-залуушуулай бригадануудые байгуулха, хамтын байра, клуб, спортивна түбүүдэй хүдэлмэриие һэргээхэ, хинан шалгаха гэхэһээ эхилээд уялгануудни олон юм. Даалгагдаһан хэрэгтээ юрэл ёһын тэдыгээ хандаха бэшэ, харин бүхы сэдьхэлээ дэлгээн хүдэлхэдэ, бусадай урмашал, зоригжол бадаруулмаар бшуу.

«Ямар залуушуулые мүнөө хүмүүжүүлнэбибди, тэрээнһээ эрээдүймнай олон ушарта тодорхойлогдохо» — гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Политическэ элидхэл дотор тэмдэглэгдэнхэй. Эгээл энэ үгэ зорилгоһоо улэмжалан, залуушуулай хүсые зүбөөр хэрэглэхэ, моральна, материальна урмашуулгада онсо анхарха хэрэгтэй гэһэн тобшолол гаража ерэнэ бшуу.

Мүнөө Таксимодохи станци БАМ-ай эгээл томо узловой станци болонхой. Анхан Муяканда иимэ станци хараалагдаһан юм. Теэд геологууд эндэхи газарай намаглигые гүйсэд хараадаа абаагүй байшоо. Тиимэһээ Таксимодохи түмэр замшад онсо харюусалгаяа дууһан мэдэрэн ажалланад.

БАМ-ые ажахын талаар ашаглахаар үргэн ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байна гэшэ. Гэбэшье хэмжээниинь һанаһанда хүрэнэгүй. Социально-соёлой ажаһуудалай барилганууд удаанаар бодхоогдоно. Үбэлдөө 50 градус хүрэтэр хүйтэн болодогые, газарай 9 балл хүрэтэр хүдэлжэ боломоор байдалые хараада абан, проектно-сметнэ эгээл таарамжатай документаци зохёон табилга урагшагүйдэнэ. Ташкентскэ вариантын манда яашье таарамжагүйнь ойлгосотой ааб даа. Тиимэһээ мүнөө дээрээ хоёр дабхар модон гэрнүүд баригдажа, ашаглалгада тушаагдана. Владивостогто Ленинэй орден барюулалгын үедэ нүхэр М. С. Горбачев иигэжэ хэлээ һэн: «Хэрбээ дутуу дунданууд тухай хэлэхэ болоо һаа, эгээл ехэнүүдынь иимэ гэжэ мэдэнэт: үйлэдбэриин фонднуудые арьбадхахадаа, социальна асуудалнуудта анхаралаа мүртэй хандуулдаггүй байгаабди. Нэн түрүүн гэр байрын асуудалда энэмнай сэхэ хабаатай».

Тон зүб ажаглалта. Саашадаа хүн зоной һуудал байдалда анхаралаа хурсадхахада, хүдэлмэриин эршэ бүри түргэдэхэ жэшээтэй. Промышленна барилгада эрхим үрэ дүнгүүдые туйланабди гэхын аргагүй. Проектно-сметнэ документаци саг соогоо үгтэнэгүй, түүхэй эдээр хангалга хангалтагүй байһаар. Гол түлэб бетонно хэрэгсэлнүүд, һайн шанартай хирпиисэ дуталдана. Мүнөө манай поездын хүдэлмэришэд тепловозно депогой һуурин табижа байнхай. Бүри майханууд соо ажаһуудаг хаһаһаа эндэ хүдэлжэ байһан бригадир Л. В. Горденко, түмэр замай монтер В. Е. Кожевников, поездын начальник А. А. Мезинцев гэгшэдые һайшаалай үгөөр дурдаха дуран хүрэнэ. Хүсэ, шадабари ехэтэй иимэ хүнүүдэй ашаар лэ Таксимо һууриһаа үндыжэ, ургажа байна бшуу. Түмэр замай далан табилгада шадамар бэрхээр ажаллажа шалгараһан бригадир Я. П. Каплун, прораб В. С. Семеряков болон бусад мүнөө депогой барилга дээрэ урданайнгаа залиие буурууламгүй ажаллана.

Эдэнэр залуушуулые һурган хүмүүжүүлгэдэ, нэгэ газартань тогтонижуулгада онсо анхардаг шадабаритай бэрхэ хүнүүд мүн. Иимэл хүнүүдтэй хамжажа, харилсажа, БАМ-ые ажахын талаар ашаглалгада залуушуулые олоор хабсадуулха, эдэбхижүүлхэ зэргэтэйбди.

М. КОКОРИН,
барилга-хабсаралгын 670-дахи поездын начальнигай орлогшо.

Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай цехүүд болон таһагуудта партиин XXVII съездын, КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленумэй материалнуудые шудалха талаар ехэ хүдэлмэри эмхидхэгдээ.

Ажалай ветеран, шубуу болгон болбосоруулдаг цехэй начальник Александра Георгиевна Скрицкая комбинадай эрхим пропагандистнуудай нэгэн юм. Комбинадта 1942 онһоо хүдэлжэ эхилһэн коммунист Скрицкая комсомолшуудай һуралсалай пропагандистын үүргэ гушан жэлэй туршада дүүргэнэ. Өөһэдынгөө һурган хүмүүжүүлэгшэ, пропагандистые цехэйнь залуушууп «манай эжы» гэжэ энхэргэн дулаахана̄ар нэрлэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Г. Скрицкая (зүүн гарһаа хоердохи) цехэйнгээ хүдэлмэрилэгшэдэй дунда.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ЭРИД ХУБИЛАЛТА ХЭХЭЭР

һаяшаг Хэрэн тосхондо районой хонин ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн боложо, тэндэ 1985—1986 онуудай ажалай дүнгүүд согсологдожо, зүбшэгдэн хэлсэгдээд, шэнэ түсэб, зорилгонууд табигдаа.

Эндэхи агропромышленна комплексын түрүүлэгшын орлогшо В. Б. Бальбеев элидхэл хэһэн байна. Районой бүхы ажахынууд һүүлэй жэлнүүдтэ хонин һүрэгөө зарим тэды үсөөрүүлээ. Энээнһээ боложо, район соо нооһо хайшалалга 160 центнерээр доошолуулагдаа. Олонхи колхоз, совхозуудта ехэ хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хэрэг ёһоор тоогдоногүй гэжэ элидхэл соо хэлэгдээ. Гадна хонид, хурьгадые олоор гарзалуулха ушар үшөөл тохеолдоһоор. Жэшээлхэдэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада район соо бүхыдөө 17 мянган хурьгад, хонид гарзалуулагдаа гэхэ гү, али абтаһан түлэй 16 процентнь хороогдоо һаа, байгша жэлдэ тэрэнь 4 процент болоо. Тиигэбэшье «Мир» колхоздо хурьгадайнь аяар 16 процент гарзалаа.

Байгша ондо район соо оройдоол 6 хонишод зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа дээшэ хурьгадые түлжүүлээ. Зуутанай тоодо Туранай совхозһоо И. С. Халхёев, Б. Л. Шараев, П. Д. Шагдуров, «Маяк» колхозһоо Г. М. Шарагулов, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозһоо Е. Ж. Ангамаев, «Сибиряк» колхозһоо И. А. Усольцев гэгшэд оролсоно.

Нооһо хайшалалгаар «Сибиряк» колхоз түсэбөө 107 процент, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз-106, «Мир» колхоз 102 процент дүүргээ.

Хонин ажалда бии байһан бусад олон дутуу дунданууд тушаа элидхэлшэ, үгэ хэлэгшэдшье дэлгэрэнгыгээр тэмдэглээ. Энэ гээгдэлые түргэн усадхаха, хонин ажалай үрэ дүнгүүдые дээшэлүүлхэ тухай һанамжа, дурадхалнууд хэлэгдээ. Хонишодой зүблөөн дээрэ ажалай ветеран, Ленинэй хоёр орденто Г. С. Шойбонов үгэ хэлэжэ, дүй дүршэлөөрөө хубаалдаа.

Социалис мүрысөөндэ илаһан «Сибиряк», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта, Туранай совхоздо дамжуулгын Улаан тугууд болон шангууд барюулагдаа.

Зүблөөндэ хабаадагшад районой хонин ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй 1986—1987 онуудай социалис уялгануудые баталан абаа.

Ж. ЮБУХАЕВ.
Түнхэнэй район.

М. СУТУРИНАЙ буулгаһан зураг дээрэ коммунис ажалай ударник Людмила Алексеевна ТОЛКУЕВАЕ харанат. Тэрэ «Буржелезобетон» нэгэдэлэй 3-дахи филиалда арбадахи жэлээ хүдэлжэ ябана. һүүлэй табан жэлэй туршада бетоной холисо үйлэдбэрилдэг цехтэ мотористаар ажаллана. Богонихон болзор соо мэргэжэлээ гүйсэд шудалжа, халаанай даабарие саг үргэлжэ дүүргэнэ. Мүн ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Л. А. Толкуева предприятиингаа профкомой гэшүүнээр һунгагданхай. Габшагай ажалайнгаа түлөө тэрэ КПСС-эй обкомой, «Буржелезобетон» нэгэдэлэй Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагданхай. Үнгэрэгшэ жэлэй дүнгүүдээр Л. А. Толкуевада «мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоо.

Мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ

АЖАЛЫНЬ АБЬЯАСТАЙ

Заха холын Захаамин руу шуумайһан үргэн асфальт харгыһаа гаража, Алцаг голые үгсэн хэдыхэн модо ябаадхихада, Очир Дабаанай фермын байра сайран харагдаадхидаг. Хэдэ хэдэн шэнэ гэрнүүдэй жэрылдэхые обёорходоо, эндэхи малшадай байра байдалые һайжаруулгада яһала анхарал хандуулагдажа байһые ойлгохоор. Тус фермын коллектив түсэбтэ даабаряа, абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэдэг болоһоороо һүүлэй жэлнүүдтэ Алцагай совхоздо, Зэдын район соогоо мэдээжэ болонхой. Эбтэй зетэй энэ коллективтэ наһажаалшье, залуушье һаалишад бии.

Долгор Лубсанова арба гаран жэлэй хугасаада һаалишанаар ажаллажа ябана. Тэрэ нютагайнгаа найман жэлэй һургуули дүүргэһээр лэ Армагай һүнэй фермэдэ тугалшанаар хүдэлжэ, ажалайнгаа намтар эхилһэн юм. Хоёр жэлһээ үлүүхэн сагай туршада туганнуудые харууһалжа, мал ажалда нилээд дүршэлтэй болоод ябахадань, ажахын хүтэлбэрилэгшэд һаалишанаар хүдэлхыень дурадхаа бэлэй. Залуухан басаган хори гаран үнеэдые харууһалха боложо, шэнэ ажалдаа бүхы һанал бодолоо зорюулаа. Түрүүшын үедэ хүндэхэн лэ байгаа һааб даа. Үглөө бүри үүр хираанаар бодожо, ажалайнгаа үдэрые эхилхэ. Ехэ һүн һаалишанайл гарта юм гээд аха нүхэдэйнгөө хэлэһые Долгор мартадаггүй һэн. Нэн түрүүн тэрэ үнеэдэйнгээ абари зангыень таажа абаха, тэдэнээ саг болзортонь эдеэлүүлхэ, һааха гэжэ оролдодог бэлэй. Уданшьегүй залуу һаалишан аха нүхэдһөө гээгдэхээ болёо һэн. 1979 онһоо хойшо тэрэ Алцагай фермэдэ хүдэлнэ. Энэ үедэ Долгор түрүү һаалишадай зэргэдэ гаралсажа шадаа. Өөрын оролдосоһоо гадна мэргэжэлтэдэй зүбшэл заабарие хангалтатайгаар бэелүүлхэ, ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэлые халан абаха гэшэ һаалишан бүхэнэй зайлашагүй уялга гээд Долгор Цыреновна тоолодог. Фермынгээ дүй дүршэлтэй һаалишад Цырен-Ханда Цыреновада, Сурунжап Бадмаевада, Екатерина Жамбаловада болон бусадта оло дахин хандаһан, туһатай зүбшэл заабаринуудые абаһан байха. Тэрэ республикын эрхим һаалишадай, гурбан мянгатанай клубай гэшүүдэй түйлалтануудаар хододоо һонирхожо, тэдэнэй ажал хэрэгүүд тушаа хэлэгдэһэн материалнуудтай танилсаһан лэ байдаг.

Урагшаа һанаатай, хамтын ажалда хамсыгаа шуужа ородог залуу һаалишан суг хүдэлжэ ябаһан нүхэдэйнгөө, совхозойнгоо ажалшадай дунда хүндэтэй болонхой. Ажахын коммунистнууд 1982 ондо Долгор Лубсановае КПСС-эй гэшүүндэ абаа юм. Залуу коммунист һаалишанаар хүдэлхынгөө хажуугаар нютагайнгаа үдэшын дунда һургуулида һуралсажа, амжалтатайгаар дүүргэжэ шадаа. Тэрэ ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хандадаг. Фермын дэргэдэ эмхидхэгдэһэн партийна бүлэгэй гэшүүн юм. Тус бүлэгэйхид коллективэйнгээ ажал хэдэлмэриие һайжаруулхын, эндэ хүдэлжэ ябаһан хүн бүхэнэй, эдэбхи үүсхэлые бэелүүлхын тула горитойхон оролдолго гаргадаг. Фермын коллективэй жэлэй эхинһээ түсэбтэ даабаряа 20 гаран процентээр үлүүлжэ ябаһанда партийна бүлэгэйхидэйшье үүргэ ехэ.

Малшадай дунда социалис мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ коммунистнууд анхаралаа ехээр хандуулдаг. Партиин гэшүүд Долгор Лубсанова, Екатерина Жамбалова, комсомол басаган Надежда Цыдыпова, ажалай ветеран Цырен-Ханда Цыренова гэгшэд нэгэнтэ бэшэ социалис мүрысөөнэй илагшад гэжэ тоологдоһон байха. Тэдэнэр бултадаа үнгэрһэн табан жэлэй түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэһэн алдартай. Түрэл партиингаа XXVII съездын шиидхэбэринүүдые, түсэбтэ арбан жэлэй түсэбүүдые нэрэтэй түрэтэйгээр дүүргэхын түлөө тус фермын һаалишад оролдосо ехэтэйгээр ажаллана.

С. РИНЧИНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Лубсанова.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ
УКАЗ

ВЦСПС-эй АЛБАН ЗУРГААНУУДАЙ ... ЗУРГААНУУД, ПРЕДПРИЯТИНУУД БО... НУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ СС... ДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ.

XI табан жэлэй даабаринуудые бэелүү... түйлаһанайнь, ажалдаа үндэр дүнгүүдые ... шагнаха:

РСФСР-һээ
Буряадай АС...

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОР...

Шумилов Алексей Николаевичые — про... нуудай управлениин талаар областной ... курортын ахамад врач.

Яковлева Лидия Ивановнае — Улаан-Ү... водой Соёлой «Рассвет» гэжэ ордонгой ...

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН III ШАТЫ...

Ажанова Софья Цырендоржиевнае — ... строй» трестын барилга-хабсаралгын 607... лой байшангай киномеханик.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ»...

Цаганов Анатолий Михайловичые — ... тивна һайн дуранай спортын «Урожай» ... онно соведэй түрүүлэгшэ.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРһАНАЙ ТҮЛӨӨ»...

Бабушкина Вера Цыбиковнае — профс... соведэй базова библиотекын таһагые да...

Захарова Татьяна Ивановнае — Онохой... бинадай соёлой байшангай «Стружка» г... гадые хүтэлбэрилэгшэ.

Кушнарева Галина Ивановнае — Главэ... онно энергетическэ «Бурятэнерго» гэжэ ... гетик» гэжэ санатори-профилакториин ...

Сандык Дынсыма Дамбиевнае — проф... нуудай управлениин областной соведэй А... тын медицинскэ сестра.

Фалько Светлана Григорьевнае — аян... курсиин талаар областной соведэй аян... Үдэ» гэжэ баазын шеф-тогоошон.

СССР-эй Верховно Сове...
Түрүүлэгш...
СССР-эй Верховно Сове...
Секретарь Т. ...

Москва, Кремль.
1986 оной августын 7.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ
УКАЗ

МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХАНГАЛ... эй ГҮРЭНЭЙ КОМИТЕДЭЙ НЭГЭДЭЛНҮ... НУУДАЙ БОЛОН ЭМХИ ЗУРГААНУУДА... ДЫЕ, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭ... БОЛОН АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй ОР... ДААР ШАГНАХА ТУХАЙ.

Арадай ажахын материально-техническ... рида урагшатайгаар хүдэлһэнэйнь, түсэб... табан жэлэй даабаринуудые болон со... бэелүүлгэдэ нөөсэнүүдые элсүүлһэнэйнь ...

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОР...

Дьяконова Мария Евменовнае — «Вос... Улаан-Үдын хайрсагуудые заһабарилгын ... ной зүйлнүүдээр бүтээгдэһэн зүйлнүүд... дые хабсаргагшадай бригадир.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН III ШАТЫ...

Шахмаев Иван Павловичые — «Бурятс... ниин автомобилиин жолоошон.

СССР-эй Верховно Сове...
Түрүүлэгш...
СССР-эй Верховно Сове...
Секретарь Т. ...

Москва, Кремль.
1986 оной августын 8.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ
УКАЗ

МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХАНГА... РСФСР-эй ГҮРЭНЭЙ КОМИТЕДЭЙ ПРЕД... ЛОН ЭМХИ ЗУРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМ... ЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИ... ЛОН АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй О... ДААР ШАГНАХА ТУХАЙ.

РСФСР-эй арадай ажахын материальн... галгын һалбарида урагшатайгаар хүдэлһ... гэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринууд... уялгануудые бэелүүлгэдэ нөөсэнүүдые э... шагнаха:

РСФСР-һэ...
Буряадай ...

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» ...

Семенов Николай Михайловичые — ... ческэ хангалгын талаар Буряадай АССР... тедэй баазын автомобилиин жолоошон.

СССР-эй Верховно Сове...
Түрүүлэгш...
СССР-эй Верховно Сове...
Секретарь Т. ...

Москва, Кремль.
1986 оной августын 8.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ
УКАЗ

ГҮРЭНЭЙ СТАТИСТИКЫН ОРГАНУУДАЙ ... ШЭДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУ... ТУХАЙ.

Статистикын һалбарида амжалтануудые ... арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ да... лүүлгэ хангаһанайнь түлөө шагнаха:

РСФСР-һээ
Буряадай АССР

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» ...

Сонинкина Александра Феофановнае — статистическэ управлениин тоолон тодо... оператор.

СССР-эй Верховно Сове...
Түрүүлэгш...
СССР-эй Верховно Сове...
Секретарь Т. ...

Москва, Кремль.
1986 оной августын 8.

…ОО ХЭНШЬЕ ХЭХЭГҮЙ!..

(…АЙ АССР-эй ТЕХНИЧЕСКЭ МЭРГЭЖЭЛЭЙ hУРАЛСАЛАЙ БАГШАНАРАЙ ЗУБЛӨӨНhӨӨ)

асуудал ПТУ-нуудта сэхэ хабаатай, Илангаяа юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй hургуулиин реформо хадаа энэ талаар бидэнэй үмэнэ горитойхон зорилго табиhан байна бшуу.

Теэд hуралсалай зарим зургаанууд, нэрлэбэл, 1-дэхи, 13-дахи, 8-дахи, 4-дэхи, урдань магтуулдаг байhан Бага-Куналейн 30-дахи ПТУ-нууд энэ талаар шанга шүүмжэлэлдэ ороо.

Олон училищи өөрын актова залгүй гү, али hуралсалай кабинедүүдээр дуталдажа байхадаа, hуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин шанарые яагаад hайжаруулха болоноб? Имагтал энээнhээ болоžо, зарим училищинуудые дүүргэжэ гараhан залуу хүдэлмэришэд предприятинуудта ошоходоо, hуралсалай түгэсхэлдэ олгогдоhон разрядай шанарта хүрэдэггүй байна ха юм. Эрдэм-техникын дэбжэлтын улам түргэдэжэ байhан үе сагта ерээдүйн хүдэлмэришэдые муугаар бэлдэхэ эрхэ хэндэшье үгтөөгүй, үгтэхэшьегүй!

Техническэ мэргэжэлэй hуралсалай зургаануудые юрэнхы эрдэмэй hургуулинуудтай сасуулжа харабал, түрүүшынхидүүлдэнь нилээн ехэ мүнгэн зөөри үгтэдэг. Теэд баhал дээрэhээ заабари хүлеэжэ hурашаhан хүтэлбэрилэгшэд олонхи ушарта өөhэдөө үүсхэл гаргадаггүй. Жэшээнь, нэгэшье училищи өөрын профилакторигүй байхадаа ямар гээшэб?

Энэ талаар базова предприятинууд мүн лэ өөрынгөө үүргэ hайнаар бэелүүлхэ ёhотой. Гэбэшье ПТУ-нуудай хүтэлбэрилэгшэд үүсхэл гаргаха уялгатай.

Мүнөө үедэ республика соо ПТУ-нуудта 15.000 hурагшад 100 гаран мэргэжэл шудална. Энэ хадаа айхабтар ехэ хүсэн гээшэ.

Улаан-Үдэдэ имагтал барилгын 3 училищида 1700 хүн hуража байдаг. Тэдэниие мэргэжэл шудалуулжа, hурган хүмүүжүүлжэ байдаг 100 гаран мастер тоологдоно.

Илангаяа хүдөө нютагуудта оршодог ПТУ-нуудай хүдэлмэриин шанарые эрид hайжаруулха шухала. Нёдондо 1000 гаран эдиршүүл хүдөөhөө ерэжэ, городской ПТУ-нуудта ороhон байна. Харин мүнөө жэлдэ, хүсэд бэшэ мэдээнэй ёhоор, хүдөөгэй 2000-гаад хүбүүд, басагад ПТУ-нуудта орохоёо хүдөөhөө ерээ. Юундэ тиигэнэб? Нютагтань байhан ПТУ-нуудые тэдэ голоно гү?..

Ерээдүйнь мэргэжэлдэ дурлуулха гээшэ ПТУ-гай багшанарай, үйлэдбэриин hуралсалай мастернуудай нангин хэрэг. Ерээдүйн хүдэлмэришэдэй шэлэhэн мэргэжэлдээ сэдьхэл бодолооро шунажа эхилээл hаань, hуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин зорилго бэелүүлэгдэхэ гэжэ ойлгонобди.

1985—1986 онуудай hуралсалай жэлдэ hургуулиин реформо бэелүүлхэ талаар дунда эрдэм олгодог ПТУ-нуудай хүдэлмэриин дүн тухай, hуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие саашадань нарижуулгын зорилгонууд тухай Буряадай АССР-эй Техническэ мэргэжэлэй hуралсалай управлениин начальник П. П. Ефимов элидхэл хэхэ зуураа энээн тушаа дэлгэрэнгыгээр тогтон хэлээ. Нүхэр Ефимовэй элидхэлые шагнажа hууха, юундэшьеб нёдондоной, урзанданай элидхэлнүүд ээлүүдгүй hанаанда ороо.

Үнэхөөрөөшье, үйлэдбэриин hуралсалай 90 кабинет ПТУ-нуудта дуталдана гэнэбди. 29-дэхи, 31-дэхи, 35-дахи ПТУ-нуудта үйлэдбэриин hуралсалай үедэ инструментнүүд hурагшадта хүртэнэгүй, хүдэлмэриин hууринууд үзэмжэгүйгөөр түхеэрэгдэнхэй. 15-дахи, 19-дэхи, 29-дэхи, 10-дахи ба бусад ПТУ-нуудта хүдэлмэриеэ шэнэдхэн хубилгаха талаар хургаараа тоншоодүй байhаар.

Гэхэ зуура хэдыхэн лэ хоноод, hуралсалай шэнэ жэл эхилхэ. Юушье мэдэнгүй, ухаридаhаар байтарнай, түхэреэн жэл үнгэрөөд, хойто жэл баhал ПТУ-нуудай багшанарай августын зүблөөн зарлагдаха. Тэрэ зүблөөн дээрэ баhал иимэ элидхэл шагнагдажа, урдань хэлэгдэдэг байhан дутагдалнуудай дабтагдаhан тушаа мэдэжэ абаха гүбди?

— Хүдэлмэриеэ шэнэдхэн хубилгаха талаар та өөрөө юу хээбта?— гэжэ ПТУ-нуудай хүтэлбэрилэгшэдhээ, ерээдүйн хүдэлмэришэдые hурган хүмүүжүүлжэ байдаг багшанарhаа, үйлэдбэриин hуралсалай мастернуудhаа тус тустань асуужа, тодорхой хэмжээ абаха шухала гэжэ hанагдана. Тиигээл hаа, хойто жэлэй августын зүблөөндэ hонин элидхэл шагнагдаха байна!

Юуб гэхэдэ, хүн бүхэнэй оролдосын лэ ашаар бүхы хүдэлмэримнай шэнэдхэн хубилгалгын зам дээрэ гараха, өөhэдымнай орондо ондоо хүн хэхэгүй!

Зүблөөн дээрэ 15 хүн үгэ хэлэжэ, элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаа. Тон лэ техническэ мэргэжэлэй hуралсалда хабаатай нүхэдэй хэлэhэн үгые шагнахада, базова зарим предприятинууд өөhэдынгөө сэхэ уялгые hүүлэй үедэ мартантаад байна гү гэжэ ойлгохоор байгаа. Мүнөө үедэ ПТУ-нуудта хүдэлмэришэнэй мэргэжэл шудалжа байгшад XXI зуун жэлдэ үйлэдбэриин гол хүсэн болоод байха гэжэ хэншье мартаха эрхэгүй. Тиимэhээ базова предприятиин хүтэлбэрилэгшэд имагтал мүнөөдэрэйнгөө түсэбэй дүүргэлтэдэ тархияа эрьешоод hуунгүй, hурагүй холые хаража, ерээдүйн мэргэжэлтэд тушаа hанаагаа зобохо ушартай. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталан абажа, олоной анхаралда тунхаглаhан базова предприятинууд тухай дүрим соо энээн тушаа тон ойлгосотойгоор хэлэгдэнхэй.

Дунда эрдэм олгодог ПТУ-нуудта хэд орожо hураха ёhотойб гэhэн асуудал бултанда ойлгосотой. Гэн гэтэр, юрэнхы эрдэмэй зарим hургуулиин багшанар ПТУ-гаар hурагшадаа «айлгадаг» зандаа юм ха. Тиимэhээ эгээл муу hурадаг, журамгүй hурагшадаа ПТУ руу «түлхихэ» гэжэ оролдодог байна. Энээн тушаа 35-дахи ПТУ-гай (Хэжэнгэ) директор Д. Б. Рыбдылов, 24-дэхи ПТУ-гай үйлэдбэриин hуралсалай мастер П. Ф. Чупрова болон бусад нүхэд гомдолтойгоор мэдүүлhэн байна.

hуралсалые үйлэдбэритэй нягтаар холбожо, политехническэ шэглэлтэй болгохо тухай В. И. Ленинэй боломжые бодото дээрэнь бэелүүлхэ hургуули хадаа ПТУ гээшэ гэжэ зарим багшанарта, түрэлхидтэ hайсахан ойлгуулха саг ерээл даа. Ухаа муутай зарим хүйхэрнүүдэй милиционерые дурдан, бишыхан үхибүүдые айлгагшадал адляар:

— Муугаар hураа hааш, номоо үзөөгүй hааш, ПТУ эльгээжэрхихэбди! — гэжэ ама гараhан хүниие гүрэн түрынгөө политикада харша ябадал гаргаhантай адли тоолохо шухала. Юрэнхы эрдэмэй hургуули ПТУ хоёр саашаа хүгжэн ошоходоо, хожомой сагта нэгэдэхэ ушартай юм гэжэ тэдэнэр ойлгохо уялгатай.

Хүдэлмэридэнь бии байhан дутагдалнуудые усадхан, hургуулиин реформые, КПСС-эй XXVII съездын хараалhан зорилгонуудые сүм бэелүүлхын түлөө техническэ мэргэжэлэй hуралсалай хүдэлмэрилэгшэд мүнөө жэлдэ шангаар тэмсэхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

Ц. ДОНДОГОИ.

---

hАЙН ХҮНТЭЙ УШАРХА— ЖАРГАЛ

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ

«Бидэнэр Улаан-Үдэ хотын Карл Марксын проспектын 4-дэхи гэртэ ажаhуудагбди. Бидэниие аргалагша манай участогай врач Людмила Георгиевна Дударевао амаршалаад, тэрээн тухай бага сага хөөрэхэ хүсэлэнтэйбди. Людмила Георгиевна «Буряадай АССР-эй габьяата врач» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн, ажалайнгаа үдэрэй дүүрээшье hаань, заабол үбшэн хүндэ ерэдэг, хүгшэн, залуу, үбшэлhэн хамшаглаhан хүнүүдтэ хододоо hанаагаа табидаг, зэлдэр зөөлэн, урин хандалгаараа маанадай зүрхэ сэдьхэл буляаhан гээшэ.

Тус гэртэ ажаhуугшад: Чистяковтон, Куцевтан, Кепсиевтэн, Деминтон, Давыдовтан, Таран ба бусад».

Энэ бэшэг уншажа, Л. Г. Дудареватай өөртэйнь уулзажа хөөрэлдэхэ гэhэн hанал бодол түрөө бэлэй. Ямаршье эмшэндэ орохоhоо үлүүгээр участково врачта хэдэн дахин хандадаг аад, тэрээн тухай бэшэхэ ушарнай хомор байдаг гэhэн бидэнэй hанамжые зүбшөөгыт.

...Людмила Георгиевнае түрүүшынхиеэ хараhаншье hаа, анха үнинэй hайн танил мэтээр hанагдаа бэлэй. «Юун гэжэ нам тухай бэшэхэ юм?— гэжэ тэрэ гайхана. — Суг хүдэлдэг минии нүхэд тухай бэшээ hаатнай дээрэ байха hэн» —гээд, 4-дэхи поликлиникын врачнуудые тэрэ магтан, хөөрэжэ эхилбэ.

«Людмила Георгиевна, би танай ажал тухай бэшэхээ hанаа hэм. Участково врачай ажал гээшэ юун гээшэб, ямар хүшэр хүндэ зүйлнүүд ушардаг бэ, юундэ та доктор болообта?», — гэhэн асуудалнуудаараа врач нүхэрөө тогтоогоо hэм.

«Эжымни I-дэхи группын инвалид байhан юм. Тиигэжэ бага наhанhаа хойшо эмшэн хүнүүдтэй танил, тэдэнэй нангин ажалда доро дохин hүгэдэдэг байгааб. Харин хэзээ нэгэтэ өөрөө хүниие аргалжа ябахаб гэжэ оройдоошье ухаандаа тиихэдэ оруулаагүй бэлэйб. Теэд бага наhан дүүрэжэ, мэргэжэл шэлэхэ сагай ерэхэдэ, Шэтын медицинскэ институтда ороо hэм. Дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр БМДК-да цехэй врачаар, удаань нарин сэмбын комбинадта хүдэлооб. hүүлшын долоон жэлдэ участок дээрэ хүдэлнэб. Участково врачай ажалда хүндэ ушарнууд тохеолдоол юм ааб даа, теэд тэдэнэр намайе тунхарлагаагүй юм. Мүнөө басагамни минии мэргэжэл шэлэбэ...—гэжэ Людмила Георгиевнагай хөөрөөн намдуухан урдана. — Элүүр хүнүүдые үбшэ хабшанhаа hэргылхын тула урихадашни, үбшэн хүнүүд ерэшэхэ юм. Жэшээнь, Геологическа үйлсын 15-дахи гэртэ иигэжэ зарлаа hэм: «Нүхэд, четвергдэ табан сахаа долоон сас хүрэтэр бултаниие элүүр энхын таhагта бэеэ үзүүлхыетнай уринабди». Ерэхэдээ гансал үбшэн хүнүүд ерээ бэлэй. «Доктор, би юундэ поликлиникэ ошохобиб, хаанамнишье үбдэнэ үгыл» гээд, элүүр хүн «бүгэдын үбшэнhөө hэргылхэ» гэhэн үгэнүүдые ойлгоногүй. Тиигээд лэ хэдэн жэлдэ эмшэндэ бэеэ харуулаагүй хүнүүднай олошорно ха юм».

«Үбшэнhөө hэргылхэ». Ондоо үгэнүүдээр хэлэхэ болоо hаа: хүн бүхэнэй бэеын элүүр энхэ шалгалта доро байха ёhотой. Үбшэнэй хүрэхые хүлеэгээд арганхаар, тэрэниие hэргылхэ, хүнэй бэеын элүүрые сахин, элүүр хүниие үе үедэ шалгахада бэлэн ха юм. «Нэрээшье, үбшэн хүнэй эмшэндэ хандахаhаа хэзээ урид хүнэй бэедэ үбшэнэй шалтагаан аалихан бии болон hүжэрнэ» (И. П. Павлов). Тиимэhээ участково врачай үгэнүүдые анхарха ёhотойбди.

—Минии hанахада, хүн бүхэндэ медицинскэ паспорт хэрэгтэй гэжэ hанамжалдагби. Тэрээн соогоо хэзээ шалгалта гараа б, ямар үбшэн хүрөөб, хаана аргалуулааб, хэзээ курортдо ошооб гэхэ мэтэ шухала тобшохон тэмдэглэлнүүдые хэдэг hаамнай, бидэнэртэ аргагүй туhатай байхань лабтай. Тиигээ hаа, эмшэндэ бэеэ харуулаагүй хүн байхагүй hэн. Цехэй ба участогай врачнууд харилсаагүй байдаг.

— Людмила Георгиевна, та яажа үбшэн хүнүүдтэй хүдэлдэгбта? Тэдэнэр үбдэхэдөө янгархуу болодог ха юм.

—Би үбшэн хүндэ дүмүүхэнээр хандадагби. Үбшэн гээшэмнай хэсүү хэрэг. Тиимэhээ үбшэн хүнтэй номгоноор хөөрэлдэхэ, уринаар хандаха юунhээшье үлүү гэжэ hанадагби. Үшөө хэлэхэ юумэмни гэхэдэ манай 4-дэхи поликлиникэдэ «үбшэнhөө hэргылхэ» таhаг нээгдэнхэй. Хүн ямаршье сагта бэеэ врачнуудта үзүүлжэ байха аргатай. Энээн тухай заатагүй тэмдэглэхэ хэрэгтэй. ха.

Минии участогта 1500 хүн тоологдодог байгаа. Мүнөө тэдэнэрэй тоо 1680 болонхой. Бултадаа намда хамhалсадаг, участогай бүхы хүнүүд намда ерэжэ бэеэ үзүүлээ, барандаа рентген гараа юм. Үбшэн хүнтэй үнинэй хүдэлхэдөө, тэрэ хүнэй үбшэнэй шалтагааниие заабол олохош, зүбөөр арга хэжэ шадахаш. Ондоо ажалда хүдэлжэ байhаар өөрыгөө оройдоошье hанахаар бэшэб. Ээлжээтэ амаралтадаа гарахадаа, хэхэ хэрэгээ оложо ядадагби, саг удаан үнгэрhэн шэнги байдаг. Поликлиникымнай коллектив эбтэй зэтэй. hайн хүнүүдтэй ушарха гэhэн жаргалтай хэб. Яагаа удаан бидэ хоёр хөөрэлдэшэбэ гээшэбибди, участогтаа ошохо хэрэгтэй hэм...

...Үбшэнтэнэй список харуулжа, «мүнөөдэртөө эдэ хүнүүдтэ гэртэнь ошохо ёhотойб»гэн, Людмила Георгиевна намтай хахасаа бэлэй. Дахин энэ врачтай уулзахаб гэhэн найдал эжэлүүдгүй намда түрөө hэн. Юундэб гэхэдэ, hайн хүнүүдтэй ушарха жаргал намдашье бии.

Э. БУДАЕВА,
штатнабэшэ корр.

ЭСТОНИИН. ССР. «Эстколхозпроект» институдай залуу архитектор Мээли Труу гэгшын зохёоhон проектээр шэнэ пансионат (зураг дээрэ) Пярну хотодо нээгдэбэ.

Нэгэ, хоёр хүнэй байха уужам зохид таhалганууд, элдэб эмшэлэлгэнүүдые хэхэдэ таарамжатай врачебна таhалганууд, соёлой болон спортивна хэмжээ ябуулганунуудые эмхидхэлгэдэ хэрэгтэй бүхы юумэн, мүн эндэ ажаллагшадай халуун анхарал оролдолго—эдэ бүгэдэ хүн зоной аша үрэтэйгөөр амаралгада таатай зохид эрхэ байдал түхеөнэ.

ТАСС-ай фотохронико.

…харилсаанhаа эхитэй

ШЭНЭ ХАРАА ШЭГЛЭЛНҮҮД

тэжээлээр хангалгын, түрүү технологи нэбтэрүүлгын, үйлэдбэриие комплексноор оньhожоруулгын асуудалнууд ородог юм.

Биотехнологиие түргэнөөр хүгжөөлгэ хүдөө ажахын үйлэдбэриие эршэмтэйгээр эрхилэлгын шухала онсо аргануудай нэгэниинь болоно. Тиимэhээ Эрдэм-техникын дэбжэлтын комплексно программа хадаа хани харилсаанай үндэр дээдэ хэмжээнэй үргэлжэлэлынь болоно бшуу. Энэнэй гол зорилгонь гэхэдэ, эдеэ хоолой зүйлнүүдэй нөөсэнүүдые эрид дээшэлүүлгэ, арадай ажахые түүхэй эдээр элбэгээр хангалга, оршон тойронхи дайдада үзүүлэгдэдэг хорото нүлөө бага болголго мүн.

.СЭВ-эй гүрэнүүдтэ биотехнологиин ашаар биологическа талаараа эдэбхитэй бодосууд болон эм домууд—интерферон, инсулин, олон зүйлэй антибиотигууд, белогууд, пептидүүд абтана. Үйлэдбэридэ хэрэглэгдэхээр hайн сортын хүдөө ажахын ургамалнуудай үрэhэн бэлдэгдэнэ. Социалис ёhоной экономическа харилсаанай ехэ барилгануудай нэгэн болохо тэжээлэй дрожжо гаргадаг Мозырска заводой түрүүшын ээлжээн СССР-тэ ашаглалгада үгтэбэ.

Биотехнологи хэдээ байгаалида болодог процессүүдые промышленна үйлэдбэридэ шэлжүүлэн хэрэглэлгэдэ ехээр нүлөөлнэ. Синтезэй ашаар клеткэнүүдтэ уг дамжуулгын ген шэлжүүлhэнэй ашаар тэдэниие тусхай шэглэлтэйгээр хубилгаха, белогуудые бии болгохо, тамиржуулгын зүйлнүүдые промышленна аргаар үйлэдбэрилгэ нэбтэрүүлэгдэхэ юм. Жэшээнь, hүнэй шара hайба хэрэглэжэ, белок, витамин ехэтэй тэжээлэй шэнгэн болон хуурай зүйлнүүдые промышленна аргаар үйлэдбэрилхэ технологи СССР-тэ зохёогдонхой.

Биотехнологи эршэмтэйгээр нэбтэрүүлэгдэхэ ушартай. Белок ехэтэй, мүн хүдөө ажахын эрьежэ унадаггүй ургамалнуудые бии болгохо шухала. Энэ асуудалые шиидхэхэ, минеральна үтэгжүүлгэнүүдэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар эрдэмтэд өөhэдынгөө хубитые оруулха бэзэ гээд СЭВ-эй оронуудай таряашад ехээр найдана.

В. ПЕТРУНЯ,
ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

Номой тал

«Шэмээшэгүүд». Иимэ гаршагтай түүхэтэ-монографическа очеркнуудай суглуулбари Буряадай номой хэблэлдэ гараба. Номой автор, түүхын эрдэмэй кандидат Ф. Ф. Болонев Забайкалиин шэмээшэгүүдэй түүхэ, соёл болон hуудал байдал тухай найман эрдэм-дэлгэрүүлгын очерк соо хөөрэнэ. Шэмээшэгүүдэй социалис үеын ажабайдалда, тэдэнэй революционно, дайшалхы, ажалай, соёлой ёhо заншалнуудта онсо анхарал хандуулагданхай.

Ф. Ф. Болонев өөрөө Тарбагатайн районой Ехэ Куналей гэжэ шэмээшэгүүдэй тосхондо түрэhэн юм. СССР-эй Науканудай Академиин Сибириин отделениин түүхын, хэлэ бэшэгэй болон философиин институтда ахамад научна хүдэлмэрилэгшээр тэрэ хүдэлдэг. «Шэмээшэгүүдэй арадай литэ» гэhэн научна хүдэлмэриеэ Ф. Ф. Болонев элитэ совет эрдэмтэ, академик А. П. Окладниковай хүтэлбэри доро дүүргэhэн байна. Энээнhээ гадна Сибириин хүн зоной түүхэ, этнографи болон аман зохёолые шэнжэлhэн таби гаран научна хүдэлмэриин автор юм.

XVII зуун жэлэй хоёрдохи хахадта Забайкалида түбхинэhэн шэмээшэгүүд тухай материалнуудые Ф. Ф. Болонев олон жэлнүүдэй туршада суглуулаа. Шэмээшэгүүдэй ажаhуудаг бүхы hуурин тосхонуудаар ябажа үбгэд, хүгшэдэй хөөрөө бэшэжэ абаа hэн. Ленинградай, Эрхүүгэй, Улаан-Үдыншье архивуудта документнүүдые бэдэрээ.

Ном соо фото-зурагууд олон. Ехэ тодорхойгоор, ойлгосотойгоор бэшэгдэhэн очеркнууд эпиграфтай. Шэмээшэгүүдэй аман зохёолhоо абтаhан мүрнүүд очерк бүхэнэй эпиграф болгогдонхой.

Шэмээшэгүүдэй ажабайдал, ёhо заншалнууд тухай hонирхолтойгоор хөөрэhэн энэ ном үргэн уншагшадта дурадхагдана.

А. АБИДУЕВ.

Социалис оронуудаар

БУХАРЕСТ. Румыниин национальна hайндэрэй — фашис дарлалтаhаа ороной сулөөлэгдэhэн үдэрэй хүндэлэлдэ үргэнөөр дэлгэрhэн ажалай мүрысөөндэ Хунедоарын металлургнууд ехэ амжалтануудые туйлаба. Жэлэй эхинhээ хойшо тэдэнэр түсэбhөө гадуур 7,5 мянган тонно шахуу эрхим шанартай булад хайлуулаа. Ороной машина бүтээлгын предприятинуудта Хунедоарын металлургическа комбинат түсэбhөө гадуур 25 мянга гаран тонно хүндэ прокат эльгээгээ юм. Энэл хугасаада хүсэ ехэтэй коксохимическэ батарейнүүдэй хүдэлмэришэд 12 мянга гаран тонно металлургическа кокс үйлэдбэрилөө. Ажалаа бодомжотойгоор эмхидхэжэ, түхеэрэлгэнүүдые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэжэ, ажалай бүтээсые горитойгоор дээшэлүүлжэ, металлургнууд иимэ амжалта туйлана.

БУДАПЕШТ. Венгриин урда хубида оршодог Печ хотодо арадуудай хани барисаанай зуной политическэ университет нээгдэбэ. 9 оронhоо залуу хүнүүд эндэ суглараа. 12 үдэрэй туршада университедэй шагнагшад экономическа, ниитын политическэ ба соёлой ажабайдалай талаар венгер арадай туйлаhан амжалтанууд тухай, мүн тэрэшэлэн ВНР-эй гадаадын политика тухай лекцинүүдые шагнаха юм. hонирхолтой экскурсинууд эмхидхэгдэжэ, хүбүүд, басагад Венгриин түүхын ба соёлой хүшөөнүүдтэй танилсаха. Элдэб оронуудай түлөөлэгшэд арад зонойнгоо соёлой ажабайдал тухай хөөрэжэ үгэхэ. Энэ зорилгоор национальна үдэшэнүүд, тэрэ тоодо совет соёл болбосоролой үдэшэ үнгэргэгдэхэ юм.

ХАНОЙ. hайгша оной эсэстэ болохо КПВ-гэй VI съездын хүндэлэлдэ ороной ажалша коллективүүдэй дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абаhан тухай мэдээсэлнүүд эдэ үдэрнүүдтэ Вьетнамай бүхы заха булангуудhаа ороно. Республика дотороо эгээл томо Бимшоной цементын заводой хүдэлмэришэд габшагай вахтада жагсанхай. Тэрэ Советскэ Союзай туhаламжаар баригдаhан, СРВ-гэй барилгын материалнуудай промышленностиин түрүү предприятинуудай нэгэниинь болодог юм.

Заводой бригаданууд, цехүүд угтамжын түсэбүүдые абадаг болонхой. Жэлэй дүүрэтэр тус завод гүрэнэй даабариhаа гадуур 20 мянган тонно цемент орондоо тушааха юм.

Предприяти дээрэ үйлэдбэриин ургалтын гол эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь гэбэл, интернациональна социалис мүрысөөн болоно. Вьетнам хүдэлмэришэд болон инженернүүдтэй хамта совет мэргэжэлтэд мүрысөөндэ хабаадалсадаг. Мүрысөөнэй үедэ түрүү дүй дүршэл туршагдажа тараагдадаг, мүнөөнэй хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүд ашаглагдадаг. Алмалта, арьбалалтын түлөө, продукциин ашаг үрые ба шанарые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлдэ ехэ анхарал хандуулагдадаг.

(ТАСС).

ТАСС — АПН
ХИЛЫН СААНАhАА

СТОКГОЛЬМЫН КОНФЕРЕНЦИ

СТОКГОЛЬМ. Европодо этигэл найдалые, аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ, буу зэбсэгүүдые хуряаха хэмжээнүүдэй талаар Стокгольмын конференци дээрэ хуралдааhан хүдэлмэриие үрэ түгэсөөр түгэсхэхэ замда үшөө нэгэ шухала алхам хэгдэбэ. Бусад районуудhаа, түбинүүдhээ сэрэгүүдые Европодо оруулhан тухайдаа мэдээсэхэ тухай орёо шухала асуудалаар ниитын хараа бодол юрэнхы дээрээ зүбшэн хэлсэгдэhэн байна.

Стокгольмдо үнгэргэгдэжэ байhан хөөрэлдөөнүүдэй үедэ социалис оронууд сэрэгэй-политическэ байдалые тогтууригүй, hэжэг түрэмэ, этигэл найдалгүй болгохо ёhотой, сэрэгүүдые иишэ тиишэнь эльгээhэн тухайдаа мэдээсэжэ байхын түлөө тэмсэжэ байhанаа мэдүүлээ hэн. Иимэ хараа бодолые hайшаажа байhанаа конференцидэ хабаададаг олонхи гүрэнүүд мэдүүлээ.

Энээнэй ашаар гүрэн бүхэн мэдээсэгдэхэйнь гадна, эдэ сэрэгүүдэй хойноhоо адаглан хинаха хэрэгые бэелүүлхэ шухала гэжэ тэмдэглэлэн байна.

ЭН-БИ-СИ ГЭДЭГ ТЕЛЕКОМПАНИ СОВЕТ ШИИДХЭБЭРИ ТУХАЙ

САН-ФРАНЦИСКО. hаяхан Баруун Европын оронуудаар ябаха үедөө совет гадаадын политикын амжалта туйлажа байhанда үнөө дахин этигээ hэм гэжэ Эн-би-си гэдэг телекомпаниин шэнжэлэгшэ Дж. Чэнселлор мэдүүлбэ. «М. С. Горбачев иигэжэ хэлэбэ: Ойлгожо абагты, бидэ бултадаа европеецүүд ха юмбибди. Бидэ бултадаа нэгэ онгосодо hуунхабди. Таанадтал адли, биднэшье амгалан тайбан байдал хүсэнэбди. Ядерна туршалгануудые болюулалгала наада захань январиин 1 болотор hунааха гээшэ тэрэнэй hүүлшын алхам болоно. Совет-америкын дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэд энэ жэлдэ ядерна туршалгануудые болюулха тухай хэлсээндэ гараа табижа шадаха байна гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглээ. Гэбэшье Рейганэй захиргаан туршалгануудые болюулхые хүсэнэгүй. Туршалгануудые болюулха тухай асуудалаар түлөөлэгшэдэй палата hанамжануудаа хэлэбэ. Туршалгануудые хизаарлаха шухала гэжэ захиргаанай зарим түлөөлэгшэднье мэдүүлhэн байгаа. М. С. Горбачевой hүүлшын дурадхал hуралсал хэхэ талаар захиргаанай арга боломжонуудые хизаарлажа, дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалгын урда тээхэнэ тэрээндэ булюу байдал хангаhан байна».

ЗАЛУУШУУЛАЙ КОНФЕРЕНЦИ

НЬЮ-ЙОРК. Эб найрамдалые бэхижүүлгэдэ, СССР-эй болон США-гай арадуудай хоорондохи үгээ ойлголсолгодо, харилсаа холбоондо нүлөөлхэ гээшэ США-гай Вермонт штадай Стоу хотодо нээгдэhэн американ-совет залуушуулай хоёрдохи конференциин гол зорилго болоно. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлахын, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын, уласхоорондын байдалые гуримшуулан hайжаруулхын тула бүхы юумэ хэхэ шухала гэжэ тэрээндэ хабаадагшад мэдүүлhэн байгаа.

Хүн түрэлтэнэй түүхын эгээл орёо, харюусалгатай үе сагта манай конференци зарлагдаба гэжэ американ-совет хани барисаанай национальна соведэй гүйсэдхэхэ директор Алан Томсон конференциие нээлгэ дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Ядерна дайнай аюул айхабтар ехэ болоожо байнхай. Ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалга үргэлжэлүүлэгдэжэ, тэрэниие замбуулинай дайдада дэлгэрүүлэн тарааха аюул тохёолдуулагдажа байна. Тиимэhээ имагтал мүнөө ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоожо, тэрэниие hөөргэнь тэхэрюулхэ талаар шиидхэхы ябуулгануудые бэелүүлхэ хэрэгтэй гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Совет делегациие толгойлогшо, Эстониин ЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь А. Й. Альманн конференцидэ хабаадагшадта хандажа үгэ хэлэхэдээ, эб найрамдалай түлөө совет залуушуулай хэжэ байдаг тэмсэл тухай, КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдэй үндэhөөр тэдэнэй урда табигдаhан зорилгонууд тухай хөөрөө. Али бүхы асуудалнуудаар манай хараа бодолой тудалдаагүйшье hаань, амгалан тайбан байдал хангаха хүсэлэнтэй байhанаа СССР-эй болон США-гай залуушуул мэдүүлбэ. Энэ хадаа үгээ ойлголсолгын эгээл hайн үндэhэ hуури болоно.

ФАМ ВАН ДОНГЫН МЭДҮҮЛГЭ

ХАНОЙ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой Владивостогто хэлэhэн үгэ соо найруулагдаhан Ази түбидэ — Номгон далайн оршондо эб найрамдал болон аюулгүй байдалые хангаха талаар шэглүүлэгдэнхэй совет үүсхэлнүүдые КПВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СРВ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Фам Ван Донг халуунаар дэмжэбэ. Уласхоорондын байдалые гуримшуулан hайжаруулха, ядерна буу зэбсэгүүдые усадхаха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха талаар шэглүүлэгдэhэн Советскэ Союзай шэнэ шухала алхамуудые тэрэ КПВ-гэй ЦК-гай, СРВ-гэй правительствын үмэнэhөө халуунаар hайшааhан байгаа. Ядерна тэhэлэлгэнүүдые болюулха тухай Советскэ Союзай шиидхэбэриие США-гай дэмжээд байгаа hаань, эгээл hандарал hүйдхэлтэ буу зэбсэгые нарижуулха, тэрэниие нөөсэлхэ ябадалда эрид эрьелтэ хэгдэхэ байна гэжэ СРВ тоолоно гээд Фам Ван Донг СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо И. А. Рогачевтой уулзахадаа хэлэбэ.

Ази түбиндэхи оронуудай хоорондо хани хүршэ ёhоной харилсаае hайжаруулга, Зүүн-Урда Азидахи байдалые үнэн зүбөөр гуримшуулга Вьетнамай, Лаосой болон Кампучиин аша туhада хабаатай байха юм гэжэ совет тала тэмдэглээ.

КПВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СРВ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр Нгуен Ко Тхатьтай совет түлөөлэгшэ хөөрэлдэхэдөө, хоёр талые hонирхуулhан асуудалые зүбшэн хэлсэбэ.

Душмануудай банданууд бута сохигдоо

КАБУЛ. Бахтар агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, Спинбулдак шадараар Пакистанай газар дээрэhээ ДРА-гай дайда руу нэбтэрэн орохые hэдэhэн контрреволюционно бандын харата ябуулгые Афганистанай хилэ сахигшад зайсуулан сараба.

Афганистанай армиин ба аюулгүйе сахиха хүсэнүүдэй подразделенинүүд Балх провинциин Шульдар уездэ душмануудай гурбан бэхилэлгые үгы хээ. Амгалан тайбан кишлагуудта зэрлиг муухайгаар добтолхын тула тэдэнэр эдэ бэхилэлгэнүүдые хэhэн байгаа. Баруунай оронуудай бүтээhэн ехэ буу зэбсэг эзэмдэгдэн абтаа.

ТОЛИ

Геннадий РИНЧИНО

ЗУНАЙ ҺҮНИ

Ямар нэгэн гунигта абтажа,
Яашье унтажа ядахадаа
Бороогой суба нюргандаа хэдэржэ,
Богоһоёо алханам түргэн газаашаа.

Агаар һүниндөө ямар һайхам!
Аргаар бодолни ухаандам бутарна.
Шүүдэртэй ногоон — минии гайхал!
Шүдэрлиг бодолһоо сэдьхэлни мултарна.

Һүниин тала үбсүү сээжэеэ
Һайхан дангина басаган мэтэ
Һүн сагаан манаар хушаад,
Хадаглан нойрсоно нангин нюусаяа.

Бааханай нуурай эрьсэр суурян —
Бахануудай дуун арай дуулдана,
Манаанда гараһан моридой турьяан
Манан соогуур бүдэхеэр соностоно.

Бар тайгын хужар соо
Буухирна хэбэртэй һэргэг гүрөөһэн,
Баруун зуһаланай жалга соо
Барайжа харагдана ганса үшөөһэн.

Юунһээшьеб сошоһон уһанай шубууд
Мангадай нуур тээшэ ниидэнэ.
Юундэшьеб тала һанаа алдаад,
Манан хүнжэлөө аалихан һэхэнэ.

ЭНЭ ХҮНЭЙ энеэбхилхэдэ, үндэр магнайдань, хоро-гүй зөөлэн нюдэнэйнь булан-гуудта жэжэхэн уршалаанууд бии боложо, шарайнь жэг-тэй урин, сэдьхэл татама шэн-жэтэй болоодхидог. Үргэн ээмтэй, гүндүү сээжэтэй бэеэ үгсылгэн һуужа, нэгэ урда-һааш, нэгэ үһөө өөдэ хараса-гаан, үгэнүүдэйнгээ заримы-ень утаар татажа байгаад, түрүүн шагнахада, хоорондоо ямаршье холбоогүй ушарнуу-дые хойно хойноһоонь хөөрэ-жэл байха. Гэнтэ ойлгоходош, үнинэй таниха, мэдэхэ зүйл-нүүдшни жэгтэй һонёор хол-болдон, хүлеэгдээгүй шэнэ уд-хаараа сэдьхэлыень баясуул-ха. «Һүүе, Солбон Раднаевич! Энэтнай шэнэ зурагай темэ ха юм!» — гэжэ һүхирхыншни тэндэ үнеэхил урин энеэбхи-лэл шарайень «зосоохоо» гэ-рэлтүүлжэ, зурагдаһаар үни-нэй аад, мүнөө болотор ню-дэндэш дайралдаагүй бүтээл-нүүдэйнгээ буулгабаринуудые, шэнэшье этюдүүдые хашаргүй оролдосотойгоор харуулжа орохо...

„..Сэсэгтэ талын дунда, на-ранда халашаһан добууха-ниие дэрлээд хэбтэжэ бай-һанаа, огторгойн сэнхиртэ булжамуурай дуулахые һай-хашаан үндыһэн хүбүүхэниие зурагуудай нэгэн дээрэ хара-наб. Хүбүүхэн самсагүй. На-ранда хүрилһэн шурбэһэлиг бэеэрнь тухайлхада, энэл та-лын дунда, сэсэг, ногооной толгой эрьемэ хангал соо үн-дыһэн хүбүүн. Сэнхир тэнгэ-риин алачһаа сэбэрхэн аялга сасаһан шубуухайе тэрэ хэды дулааханаар, дадангы, түрэл янзаар шагнанаб!

«Булжамуур» гэжэ нэрлэг-дэһэн энэ зураг Солбон Рин-чиновэй хожомой бүтээлнүү-дэй нэгэн юм. Зураашын сэдьхэлдэ яншама гунигай мэ-дэрэл түрүүлэн һанагдадаг ба-га наһанайнь үсэгдэл дурсаг-даһан зурагай темэ боложо үгөө.

Халуунхан нарандаа
гантахагүй
Ханаабаар залаатай
Хилганамни,—

гэжэ Баруун-Хүнтэйн суурян-татар дуулажа ябаһан тоом-гүй эдир хаһань «Булжамуур-тань» эгээл тодоор зураглаг-даа ёһотой. Хара багаһаа үн-шэржэ, дүү хүбүүнтэеэ хоюу-лан дүтынгөө зоной туһалам-жаар оодоо болоһоншье һаа, даамай зөөлэн, тэрэ мүртоо хошонгууша зангаа Солбон Раднаевич алдаагүй. «Тоонто» гэһэн ехэ хэмжээнэй зураг-таа эльгэн түрэл дайдаяа, үендөө хүрөөд байхадань, хай-ран залуугаар мордошоһон эжыгээ, баруун фронтһоо бу-саагүй эсэгээ тэрэ зураһан байдаг.

Түрэл Хилганадаа 7 класс дүүргээд, Улаан-Үдэ ерэжэ, 18-дахи (мүнөө 1-дэхи) ин-тернат-һургуулида тэрэ һура-жа гараа. Зурааша болохо замынь уташье, түбэгтэйшье байгаа. Үшөө үхибүүн ябаха-дань, хотын Пионернүүдэй байшанда уран зурагай кру-жок ябуулдаг байһан В. Ин-кижинов тэрэнэй онсохон һэ-дэбтэйе анхаржа, зурагуудые-ень выставкэнүүдтэ зуур-шалһан, заабари, зүбшэлөө-рөө дүнгэһэн юм. Һургуулияа дүүргээд, Солбон Ринчинов нэгэ үе авиационно заводто слесарь-хабсаргагшаар хүдэ-лөө. «Тоомгүй һонюуша яба-һандаа ажал дээрээ элдэб «туршалгануудые» хээд, хараал үрсэлдэ яһалахан хүртэгшэ бэлэйб»,— гэжэ тэрээхэн ха-һаяа Солбон Раднаевич мү-нөө дурдадаг. Заводто хү-дэлхэдэ, хэды урматай бай-башье һаань, зурааша болохо хүсэлөө тэрэ орхёогүй.

Уданшьегүй Нева мүрэн дээрэхи холын һайхан город залуухан хоёр буряад хүбүүе угтан абаһан юм. Нэгэниинь Солбон Ринчинов, нүгөөдэнь хожомоо мэдээжэ скульптор болоһон Эрдэни Цыденов бэ-лэй. В. И. Мухинагай нэрэмжэ-тэ училищада шалгалтануудые барижа туршаба. Абаһаар уран зурагай отделенидэ орошо-хоор бэшэ, бэлэдхэл багатай-шаг байжа, тэрэ модо һии-лэдэг мастернуудай курсада һураха болоо. Хоёр жэлэй туршада магтаалтай һуража дүүргэбэшье, училищада үлэ-жэ, үшөө зургаан жэлэй туршада урлан шэмэг-лэлгын-монументальна искусст-вын орёо нарин зүйлнүүдые нэтэрүүгээр шудалһан байна.

ҮЛГЭН СЭНХИР ТООНТОҺООНЬ ЭХИТЭЙ

Эрдэнинь тэрэ үедэ өөрын-гөө шэлэһэн замаар дабша-жа, зохёохы тусгаархан маяг-тай, хоморой бэрхэ скульптор боложо ябаа. Ленинградта һу-раһан сагаа Солбон Раднае-вич сэдьхэлээ хүдэлгэн дур-дана: «Багшанарнай... Гансал мэргэжэлдэ һургадаг бэшэ, харин хүн нэрээ доройтуу-лангүй, сэхэ сэбэр, сэдьхэл нимгэнтэй ябахыемнай захи-даг, өөһэдөөшье тиимэ зон бэлэй. Хэн хэндэмнайшье ан-харалтайгаар хандадаг, алдуу эндүүемнай заажа үгэдэг бай-гаа».

Студент ябахаһаа эхилжэ, Солбон Ринчинов нэрэтэй тү-рэтэй выставкэнүүдтэ хабаа-даа. Залуухан зураашын гра-фическа хуудаһануудые, хибэс болон хүшэгэнүүдые ганса Ле-нинградта бэшэ, харин Прага-да, Будапештдэ, Манчестертэ үнгэрһэн выставкэнүүдтэ дэл-гээһэн юм. Нютагаа бусаха-тайгаа сасуу, тэрэ бүришье эршэтэйгээр хүдэлжэ эхилээ. «Эршэтэйгээр» гэхэдэмнай, «шууд түргэноор» гэжэ ойл-гоһоной хэрэггүй. Юрэнхыдөө Солбон Раднаевич яаража хүдэлдэг хүн бэшэ. Бодом-жотойгоор, даамайгаар ур-лаһан зүйлнүүдынь олонхи-доо зохид, харагшадай дура татамаар байдаг. Һайн һайн бү-тээлнүүдһээнь шэлэн хаража үзэбэл, «Хабар», «Уулзалга» гэһэн гравюрануудынь, «Хо-нишод», «Хоерэлдоон», «Тү-рэл хизаар» гэһэн тоһон шэ-рээр зурагдаһан ехэ захата-нуудынь, «Сэсэгтэ нуга», «Бу-ряадайм дуун» гэжэ нэрлэг-дэһэн хибэсүүдынь уран хэл-бэриингээ талаар жэншэд-гүй, удхаараа гүнзэгы зүйл-нүүд гэжэ сэгнэхээр. Тиихэдэ дээрэ нэрлэгдэһэн «Тоонто», «Булжамуур» гэһэн зурагууд тухайнь хаана, юрэдөө, бэ-шэгдээгүйб даа! Зонын, бүхэ-россин, бүхэсоюзна выстав-кэнүүдтэ тэдэнииень хараһан шэнжэлэгшэд томо томо жур-налнууд, альбомууд соо атаар-хамаар сасуулганаудые хэжэ байжа бэшэһэн байдаг. 1979 ондо тоһон шэрээр урлаһан «Уланхаанай совхоз. Зун», 1984 ондо зураһан «Сармаа-гай үлеэхын урда тээ» гэһэн зурагуудынь баһал һайхан за-яатай байгаа. Зүгөөр зарим зурагуудынь, жэшээлхэдэ, поэт Дамба Жалсараевай дүрэ зу-раг тиимэшье урагшатайгаар бүтээгүй. Дурдагдаһан зураг урдань бүтээгдэһэн «Н. Г. Дамдиновай дүрэдэ» орходоо удхаар гүйхэн, үнгэ, буда-гайнь тааралдал зохидгүй гэ-жэ анхархаар. 1981 ондо зу-рагдаһан «Хилын харуулшан» — баһал һанаһанда хүрэхөөр бэшэ зүйл. Теэд Солбон Раднаевич иимэ ушарта өөры-гөө зүбтэйдэ тооложо, бэеэ сагааруулжа байдаг хүн бэ-шэ. Удаадахи зураг дээрээ хүдэлхэдөө, ондоо арга бэ-дэржэ, урдахи бүтээлһээнь удхаараашье, уран найруул-гаараашье холо дээрэ зүйл бүтээхые оролдодог байна.

Нюдэндэ тороһон лэ юумэ абаад зурахагүйш. Солбон Раднаевич ээлжээтэ зурагайн-гаа темые сэдьхэлдээ удаа-хан «болбосоруулжа» ябадаг. Ухаан бодолыень удаан хүл-гүүлһэн юумэнэй нэгэ хэды сагай үнгэрөөд байхада, үнөө-хил һонин һайханаар һанагда-балнь, зурагаа бүтээжэ эхил-дэг...

Солбон Ринчиновэй «Хони-шод» гэһэн зураг гүнзэгы һүл-дэ удхатай. Үе сагайнгаа нюдэндэ торомо шэнжэнүүдые зураагүйшье һаа, сагай амис-хаалые жэгтэй зохидоор дам-жуулна. Юрэнхыдөө зурагуу-дынь үндэр тэнгэритэ орон нютагһаань, үлгэн сэнхир тоон-тоһоонь эхиеэ абан мүндэлдэг гээшэ ха. (М. В. Хабарова. «Совет Алас-Дурна» гэһэн вы-ставкэ тухай» статья). «Хараха янзада, сэсэн, яаралгүй түб-шэн геройнуудынь түрэл бу-ряад арадайнь уужам дэлгэр

ТҮРҮҮШЫНЬ ХАХАД ДҮҮРЭБЭ

ЛОНДОН. (ТАСС). Гарри Каспаров Анатолий Карпов хоёрой хоорондо шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө харюугаа абалгын мүрысөөнэй түрүүшын хахад Лондондо дүүрэбэ. Түрүүшынь хахадай һүүлшын, арбан хоёрдохи парти тэнсэлгээр дүүрээ. Саашадаа мүрысөөндэ хабаадагшад Ленинград ерэжэ, үшөө арбан хоёр парти наадаха байна.

Мүрысөөнэй түрүүшын хахадай дүнгүүдээр дэлхэйн чемпион Гарри Каспаров 6,5:5,5 тоотойгоор шүүжэ ябана.

Арбан хоёрдохи партида бэрсын гамбит наадагдаа. Тиихэдэ түрүүшынь арбан ябадал энэ мүрысөөнэй арбадахи партиие дабтаба. Удаань Карпов арбадахи ябадалдаа хүбүүгээ хюлгын с5 нюдэн дээрэ түлхижэ, түрүүлэн замһаа хадуурһан байгаа.

Энэ үдэшэлэн мүрысөөнэй үнгэргэгдэжэ байһан «Парк лейн отелиин» залнууд соо хүн зон олоороо суглараба. Һууригүй үлэһэн хүнүүд шалэ дээрэшье һууһан байна.

Мүнөө Лондондо театральна сезон түлэг дундаа байна. Манай Ехэ театрай артистнууд гастролёор ерэнхэй. Тиигээшье һаань, эртэ урдын нааданда дуратайшуул үдэр бүхэндэ иишэ ерэнэ. Партинуудай наадагдаһан үдэрнүүдтэ Англиин ниислэл хотын 2 миллион шахуу хүн зон һүниин тэнгэй дамжуулгануудые харана гэжэ «Темза» гэдэг телекомпани мэдээсэбэ.

Арбан хоёрдохи парти тиимэшье хүнгэхэн байгаагүй. Хоридохи ябадалай үеэр тэнсэхэ ёһотой гэжэ зарим мэргэжэлтэд уридшалан багсаамжалаа һэн. Гэбэшье тиимэ юумэн болоогүй.

Түрүүшынь хахадай дүнгүүдые согсолхыень манай гроссмейстер Алексей Суэтиниие, мүн ахамад судья, гроссмейстер Лотар Шмидые (ФРГ) гуйһан байнабди.

— Мүрысөөнэй нэгэдэхи хахадта дэлхэйн чемпион булижа гараба,— гэжэ Суэтин хэлээ. — Сагаанаар наадахадаа, дэлхэйн чемпион нүгөөдынгөө урда орёо зорилгонуудые табина. Тиихэдэ хамгаалалтадаашье бэрхэ болонхой. Гэбэшье ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ ушардаг заншалай ёһоор, гол тэмсэлынь урдань гэжэ хэлэхэ байнаб.

— Энэ хадаа дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй эгээл эрхим матч болоно гэжэ һананаб. Иимэ наада урда тээнь би хараагүйб,— гэжэ Лотар Шмид тэмдэглэбэ.— Арбан нэгэдэхи партинь илангаяа һонирхолтой, шанга тэмсэлдэ үнгэрбэ. Сэхыень хэлэхэдэ, эдэ хоёр бэрхэ шатаршадай мүрысөөн хүн бүхэниие һонирхуулна, юуб гэбэл, ябадал бүхэниинь хүлеэгдээгүй бшуу. Мүрысөөндэ хабаадагшадай шатарай кодексын ёһо гуримуудые сахихын хойноһоо хинаха гээшэ арбитрай гол зорилго болоно. Гэбэшье мүнөө дээрээ минии хамааралсалга хэрэгтэй болоогүй байһаар.

Түрүүшынь хахадые хаалгын багахан ёһололой һүүлээр Каспаров болон Карпов секундантнуудтаяа хамта Ленинград ошохо юм. Энэ мүрысөө харуулжа байһан элдэб оронуудай ехэ бүлэг журналистнууд тиишэ ошохо байна.

ХОДЖА НАСРЕДДИН ТУХАЙ ТҮҮРЭГ АРАДАЙ ЯБАГАН ШОГУУД

НУГАҺАНАЙ ШҮЛЭН

Нэгэтэ гол дээрэ нугаһадай тамаржа ябахые ходжа хараба ха. Тэдэниие барижа абаха һанаатай, арбагашан гүйбэ. Нугаһадшье ниидэшоо һааб даа.

Ходжа голой эрьедэ һуугаад, булашаяа уһан соо дэбтээжэ байгаад, амтархан эдинэ.

Ойгуурнь үнгэрһэн хүн:

— Мэндэ сайн, ходжа! Энэ юугээ эдинэш?— гэжэ асуугаа юм ха.

— Нугаһанай шүлэ доо!— гэжэ ходжа харюусаа гэдэг.

ХУДАГ СООҺОО... ҺАРА ГАРГАБА

Үдэшэ орой ходжа худагһаа уһа абажа байтараа, худагай оёорто һарын яларжа байхые харажархиба.

«Тай, һарамнай унашоод байна ха юм»,— гэжэ шэбшээд, тэрэ аргамжадаа дэгээ хэжэ, дэгээгээр худагай оёор һабардаба.

Дэгээнь шулуунда шагтагалдажа, ходжа тэрэнээ татана ха. Аргамжынгаа гэнтэ ходоршоходо, ходжа өөдөө хаража унашаба. Тэнгэри өөдэ харан гэхэдээ, һарые обёороод, баярлашаба. «Зобоо, зобоо, гарга ха юмбиб. Юумэн бүхэн һууридаа байха ёһотой» — гэжэ томоотойгоор хэлээ һэн ха.

ХОДЖА ТАРЯАШАДЫЕ АЙЛГАБА

Ходжа нэгэ тосхондо хүрэһэн аад, удааншье болонгүй, сүүмхэеэ үгылбэ. Тосхоной-хидто тэрэ сухалтайгаар ниигэжэ хэлэбэ:

— Сүүмхыем утэр ологты! Үгы һаатнай... яагшал аабиб.

Ходжагай олондо хүндэтэй, мэдээжэ хүн һэн тулань таряашад мэгдэжэ, сүүмхыень бэдэрбэ. Һүүлэй һүүлдэ оложо бусааба. Нэгэниинь тэсэнгүй һонюушархадаг юм ха:

— Ходжа, хүндэтэмни, сүүмхыешни олоогүй һаамнай маниие яаха байгаабши?

Ходжа тон амгаланаар:

— Яаха һэмбиб дээ, гэртэмни хуушан хушалта бии юм һэн. Тэрээгээрээл сүүмхэ оёхо һаабзаб,— гэбэ.

ДОНДОК УЛЗЫТУЕВАЙ ДУРАСХААЛДА

Бэлигтэ буряад поэт Дондок Улзытуев энэ жэлэй декабрь соо 50 наһа хүрэхэ байгаа. Энэ ойе угтуулан, Д. Улзытуевай дурасхаалда зорюулжа, Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин, «Байгал» журналай үүсхэлээр «түхэрээн стол» һаяхан эмхидхэгдээ.

Поэдэй наһа бараһан хойно номуудынь Москвада, Улаан-Үдэдэ хэдэн дахин хэблэгдэһэн байна. Һаяхан Улаан-Үдэдэ Буряадай номой хэблэлээр буряад хэлэн дээрэ гараһан номынь наймаанай таг дээрэ табигдамсаараа, угаа түргэн тарашаба. Юундэб гэхэдэ, түрэл буряад хэлэнэйнгээ жэнхэни һайхан шэнжэ шанарые, арадайнгаа аман зохёолой хүхалбари нугалбариие бэедээ шэнгээһэн уран гоё шүлэгүүдынь уншагшадай дура сэдьхэлые буляаһан зандаа байна бшуу. Юрэнхылэн тоолобол, зуу гаран шүлэгүүдыень буряад композиторнууд дуунай аялгада оруулаанхай. Композитор Базыр Цырендашиев поэдэй орхиһон шүлэгүүдһээ уянгата һайхануудыень шэлэжэ, мүнөөшье дуу бэшэжэ, олоной анхаралда дурадхадаг зандаа.

Уран зохёолшод, шүүмжэлэгшэд, журналистнууд энэ «түхэрээн столой» хүдэлмэридэ хабаадажа, дурдалгын үгэнүүдые хэлэһэн байна. Хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Г. О. Туденов, поэдүүд А. В. Щитов, Г. Г. Чимитов, В. М. Липатов, С. Д. Ангабаев, Ц-Д. Д. Дондокова, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат, драматург Ш-Н. Р. Цыденжапов, поэт А. Г. Румянцев, «Байгал» журналай ахамад редактор, прозаик С. С. Цырендоржиев, поэт А. Бадаев, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат Ц-А. Д. Дугарнимаев, поэдүүд Г. Ж. Раднаева, В. К. Петонов, Буряадай АССР-эй уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ, поэт Н. Г. Дамдинов гэгшэд Дондок Улзытуев тухай, тэрэнэй дабтагдашагүй уянгата шүлэгүүд, дуунууд тухай, хүхюу налархай, томо хүн байһыень харуулһан зан абари тухай дурдан хэлэһэн байна.

Ц. ЦЫРЕНОВА.

Будамшуу

МЭДЭҺЭН «НОМОО» УНШААД ЛЭ...

Архидалгатай тэмсэл ябуулха тушаа засагай дээдын зургаануудай гаргаһан тогтоолнуудые, Указуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула Хоринн районой партиина, комсомолой ба профсоюзай организацинууд, олониитэ яһала оролдолго гаргана. Энэ талаар шанга хэмжээнүүдшье абтадаг.

Гэн гэтэр, «мэдэһэн номоо уншаад лэ» байха дуратайшуул үшөөл бии байна. Жэшээнь, Хорнии 15-дахи магазиниие даагша А. Я. Дамбаева 1538 түхэригэй архи арынгаа үүдээр «һэмээхэн» худалдаһан байна бшуу!

— Яахамнайб, архи ууһан хүнүүдэй замбууралдахань намда хабаатай бэшэ. Гэр бүлэдөө аласалда жашье байг. Ууһанаа хотодоо шэнгээжэ шадахагүй хадаа тиигэлдэжэ байгаа ааб даа. Түсэбөө дүүргэжэ, шан эдеэл һаа, намда юун бэ? — гэжэ «холуур» бодомжолдог хүнүүдэй нэгэн Дамбаева байба ха.

Үнэхөөрөөшье, мэдэхэ мэдэрэлгүй болотороо архи залгяад, гэр бүлэдөө шууяа татадаг, һамгадаа сохидог, наншадаг хүйхэрнүүл Хоридо үшөөл бии байна. Хурбын леспромхозой хүдэлмэриинэй В. Н. Ткаченко гэг-

Теэд Хурбын леспромхозой хүтэлбэрилэгшэд юун гэжэ һанаад, В. Н. Ткаченко тушаа һайн характеристикэ бэшэжэ, дотоодын хэрэгүүдэй таһагта эльгээгээ хаб? Али гэр бүлын асуудал тэдээндэ хамаатай бэшэ гү?..

Ажал хэнгүй олзо ехээр олохо ябадалтай тэмсэл орон доторнай эхилэнхэй гэжэ мэдээжэ. Зүгөөр «һураһан юумэ һураар татуулхагүй» гэдэгтэл, баһал хазагай ябадалнууд үзэгдэһөөр. Хорнии совхозой жолоошон К. Чередорчук «ЗИЛ-130» түхэлэй ашаанай автомашинаар үмсынгөө ажал хэхэнь багадаад, һангай машинаар архи

нэ архиин амһарта руу шагнабал, тархяа татахаяа мэдэлэггүй, зантайжа хабдашаһан монсуудайгаа арайшамай гэжэ үргэн гэхэдээ, һамгаяа үрсэгэнүүлшэдэг, үйлэ муутай хүн байшоо.

ШЭНЭ ТААБАРИНУУД

Гэрээ үргэлһэн Гэндэн баатар
(Яһата мэлхэй)

Утаһа дамжаад, урилдан
ерэнэб,
Үдэрэй нарандал харанхые
гиигүүлнэб.
Сбархон хүсөөр онһо
хүдэлгэнэб.
(Зэйн гал).

Ан бэшэ арьятандал шуһата
Шубуун бэшэ, зүүн хушуута,
Тэрэниие тэһэ нохаа һаа,
Өөрынгөө шуһа адхахаш.
(Боргооһон).

Зосооһоонь абажал байгаа
һаа,
Уужам боложол байха.
(Нүхэн).

Намайе урбуулдаг, хэршэдэг,
Тэрэ бүгэдые таашаадагби,
Туһатай ехээр харюулдагби.
(Таряанай поли).

Халуун һудаһанда хүйһөөрөө
үлхэлдэһэн
Хүйтэн амбаар.
(Холодильник).

Наринхан шүлһөөрөө намилһан
һагшуур нэхэдэг,
Һорьмаһан жэгүүртэндэ
һаалта урьха татадаг.
(Абаахай).

Б-Б. НАМСАРАЙН
зохёобо.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Фермэнүүдые үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ» — түрүү бэшэг. КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо. Ургаса хуряалга-86 — материалнуудай суглуулбари. Партиин XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө. «Жэлэй даабари бэелүүлэгдэбэ» — А. Тихоновец Ц. Цыренжапов хоёрой фото-мэдээсэл.

Хоёрдохи хуудаһанда. Шэнэдхэн хубилалгын замууд. «Хуушанайхяараа ябаһан зандаа» — С. Метелкиной статья. «Хубилалта бии гү?» — С. Убеевэй статья.

Гурбадахи хуудаһанда. Сентябриин 1 — Эб найрамдалай бүхэдэлхэйн үдэр. «Түби дэлхэй ажамидарха заяатай» — ТАСС-ай материал.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Субботын үдэрэй галхан» — материалнуудай суглуулбари. Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.45—Баримтата фильм. 9.55—«Повстанческая история»—3 серитэй уран һайханай фильм. «Поворот». 2-дохи сери. 11.05—«Элүүр энхэ байлга». 11.50—«Шипы и розы директора Найданова»—баримтата фильм. 12.20—Хүнгэн атлетикээр Европын чемпионат. 13.05—«Уран зураашад тухай хөөрөөнүүд». К. Рождественский. 13.35—«Бултанда ба хүн бүхэндэ». 14.05—Суббото — түрэлхидэй үдэр. 14.35—Мультфильм. 14.45—Арадай уран бэлигэй бүхэсоюзна хоёрдохи фестиваль. 15.15—«Хүн. Газар дэлхэй. Юртэмсэ». 16.00 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 16.15 — Ороной дээдэ һургуулинууд болон техникумүүдтэ һуралсалай жэлые угтуулан. СССР-эй дээдэ ба тусхай дунда һуралсалай министр Г. А. Ягодин үгэ хэлэхэ. 16.30—«Ан амитадай аймагта». 17.30 — Киномэдээсэл. 18.30—9-дэхи студи. 19.30 — «Первый парень» — уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 22.00 — Время. 22.35 — Субботын үдэшэлэн.

КРОССВОРД

Хажуу тээшээ: 4—залуу бодо мал; 7—шэн зоригто ябадал, үйлэ хэрэг; 10—урданай эхэнэрнүүдэй зүүдхэл; 11—ургамал (арһа элдэхэдэ хэрэглэдэг байгаа); 16—хада уулын үбэр тала; 17—уһанай амитан; 18—үнэтэ түмэр; 19—шубуун; 20—эсэргүүсэн тэмсэлгэ; 22—шүдэн; 23—аман зохёолой жанр; 24—шүлэглэмэл зохёолнуудай нэгэ хуби; 27—адуунай шанагдаһан шуһан; 28 — нэгэ отог зоной толгойлогшо; 31—хэһэг хэһэгээр ургадаг талын ургамал; 32—хабтагайгаар шобхологдоһон модон гү, али түмэр.

Дээрэһээ доошоо: 1—дархaнай зэмсэг; 2—аялган үзэгүүдые бэшэхэ дүрим; 3—миисгэй түрэлэй мяхаша амитан; 5—«сэбэр» гэһэн удхатай түбэд нэрэ; 6—газар бүрхөөжэ байдаг хии бодос; 8—эрьелдэн ябадаг шанга һалхин; 13 — хотын үбшэн; 14—шэлбүүһэтэ модон; 15—хүбүүн (антоним); 21—сэсэгтэ ургамал; 24—хуушанай малгай; 26—хүлэй яһан; 29—юумэнэй носоходо бии болодог бодос; 30 — ууха юумэн.

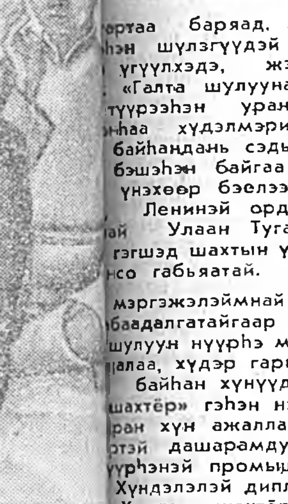
Ажаглалта: хүбүүн — энэ үгэдэ антоним бэшэхэ.

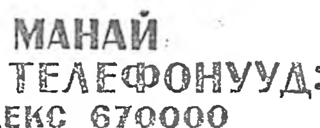
Б. ГОМБОЕВ зохёобо.

1986 оной августын 23-да толилогдоһон кроссвордын харюу:

Хажуу тээшээ: 4—нугарал. 7—Севастьянов. 10—Шарии. 11—Дабаа. 16—Шунта. 17—Батажаб. 18—һаали. 19—«Гургалдай». 20—тааралдал. 22—Боори. 23—Базарон. 24—«Алтан». 27—Даури. 28—ланза. 31—зэргэсүүлгэ. 32—даланга.

Дээрэһээ доошоо: 1—«Дуһал». 2—Табтаанай. 3—«Заяа». 5—«Ленин». 6—роман. 8—Шантагархан. 9 — параллелизм. 12—Тумунов. 13—«Санашан». 14—Мадасон. 15—аляаһан. 21—хараасгай. 25—эрдэм. 26—«Харгы». 29 — ягшал. 30—Бүргэ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95. Собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, г. Закаменск — 34-33, п. Кырен — 91-7-18, г. Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск — 55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина. Н-03619. Заказ № 200. Индекс 0